

Hikmet Kıvılcımlı

Üretim Nedir?

**DERLENİŞ
YAYINLARI**

Hikmet Kıvılcımlı
Üretim Nedir?

Beşinci Baskı
Haziran 2016

DERLENİŞ YAYINLARI: 80

Birinci Baskı: Derleniş Yayınları, Mart 1974

İkinci Baskı: Tarih ve Devrim Yayınları, Temmuz 1974

Üçüncü Baskı: Derleniş Yayınları, Ocak 1993

Dördüncü Baskı: Derleniş Yayınları Kasım 2011

Kapak Düzeni: M. Cihan Çakır

DERLENİŞ YAYINLARI:

Aksaray Mah. İnkılâp Cad. Oto Han No: 43/514

Aksaray, Fatih/İSTANBUL

İnternet Adresi: www.derlenisyayinlari.org

 facebook.com/derlenisyayinlari

 twitter.com/derlenisyayin

e-posta: derlenisyayinlari@derlenisyayinlari.org

Derleniş Yayınları Sertifika No: 31545

ISBN 978-975-7346-51-7

Baskı: Kayhan Matbaacılık

Merkez Mah. Fazılpaşa Cad. No: 8/2 Topkapı/İstanbul

www.kayhanmatbaa.com

Tel: (0212) 612 31 85 - 576 00 66

Matbaa Sertifika No: 12156

Üretim Nedir?

Hikmet Kıvılcımlı

Beşinci Baskı
Haziran 2016

İçindekiler	
5'inci Baskıya Sunuş.....	9
Anlaşılmayan Temel Konu	
Anlaşılmayan Temel Konu.....	13
Üretim nedir?	
Üretim nedir?	17
Basit Yeniden Üretim	
Basit Yeniden Üretim	21
Yeniden-üretim nedir?.....	22
Tüketim için Üretim.....	24
Kapitalist Üretim Yordamı	
Kapitalist Üretim Yordamı	31
a) Sermaye ve Faiz	31
b) İşyeri ve İrat	34
Kapitalizm ve Geniş Yeniden-Üretim	38
c) Kapitalist Üretimde Ücret ve Kâr	38
Kapitalist Sınıfının Kendi Kuyusunu Kazısı.....	43
a) Üretim Tabanında Çelişki.....	43
b) Sınıf İlişkilerinde Çelişki	45
Geniş Yeniden-Üretim.....	49
Kapitalizm ile Prekapitalizmin Uzlaşmaz Zıtlığı	
Kapitalizm ile Prekapitalizmin Uzlaşmaz Zıtlığı.....	53

Tarihte Tefeci-Bezirgânlıklar	53
Osmanlılıkta Tefeci-Bezirgânlık Nasıl Çöktü?	55
Kapitalizm Prekapitalizmi nasıl çökertir?.....	59
Prekapitalizm ve Kapitalizmin Kaynaşması	
Prekapitalizm ve Kapitalizmin Kaynaşması	63

Beşinci Baskıya Sunuş

Hikmet Kıvılcımlı'nın bu eseri ilk olarak 1968 yılında Türk Solu Dergisi'nin aşağıda belirtilen sayılarında yayımlanmıştır:

Sayı 08 (09.01.1968)

Sayı 10 (23.01.1968)

Sayı 11 (30.01.1968)

Sayı 12 (06.02.1968)

Sayı 13 (13.02.1968)

Sayı 14 (20.02.1968)

Sayı 15 (27.02.1968).

1974 Berlin Baskısı ise Dergideki metinde eksik bırakılan bazı paragraflar eklenerek ve bazı hatalar düzeltilerek gerçekleştirilmiştir.

Bu Beşinci Baskıda da köşeli parantezlerin içeriği ve dipnotlar Yayımevimiz tarafından eklenmiştir.

Dilde yapılan ufak tefek sadeleştirmelerin dışında metinde herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

Derleniş Yayınları

Üretim Nedir?

Anlaşılmayan Temel Konu

En çok anlaşılmayan iki terim var:

1- “BASİT YENİDEN ÜRETİM”,

2- “GENİŞ YENİDEN ÜRETİM”.

Bu sözler, daha konuşulurken anlaşılverecek gibi görünüyorlar. Ne var ki, Türkiye Solu bu çeşit deyişlere henüz eleştirici bir önem veremiyor. Ekonomi-Politik sektörü sosyalistlerimizin çoğu için ikinci kertede kalıyor. Ya küçük ve günlük pazar, borsa olaylarının kargaşalığı içinde kalıyor. Yahut “YÜKSEK SOSYALİZM” sloganlarının parlaklığına kapılmıyor... Küçük ve parlak olaylar yanında, derinliğine olduğu için nankör kalan ekonomik konularla uğraşılıyor. Bu yüzden Ekonomi-Politikamız kimsenin içinden çıkamadığı “SÖNÜK” problemler gibi sinip kalıyor.

Ekonomi-Politik deyince, hâlâ “büyük yazar” ve “büyük lider” geçinenlerimiz bile; falan ülkenin ilkokul öğrencilerine belletilmiş alfabetik olaylardan sınava çekilseler sınıfta “çakar” kalırlar. Böyle bir ortamda iddiasız orta halli sosyalistlerin, işçilerin, köylülerin, esnafların, aydınların ve hele her şeyi yeni baştan öğrenmek isteyen gençlerimizin kimi konuları anlamayışlarına bir eksiklik gözüyle bakmak ukalalık olur.

“Yüksek sosyalist”lerimize bakın! Hiçbirisi kıl kadarcık olsun eksikleri bulunabileceğini üzerlerine sıçratıyorlar mı?

Hepsi birden anadan doğma sosyalizm biliminin topuğuna varılmaz heykelleridirler. Erkekseleler, bıyığını takan STALİN kesiliyor. Kadınsalar, sosyologluk makyajı ile kürsüye fırlayan dünya güzeli ROSA LÜKSEMBURG’dan daha eteğine erişilemez “ideologluk” kırıttıyor.

Anladık, bu üstatlardan hayır yok! Çünkü onlar için eleştirinin diyalektiği öldürücüdür. Onlar “sosyalizm” skolâstiğine boğaza dek batmışlar. “Bilimsel Sosyalizm” mezarına gömülmüşler. O düşünce ve davranış ölülerimizi hayırla anmayı sonra gelenlere bırakalım.

Üstatlara karşılık, anlamadıklarını açıkça söyleyen öğrencileri var. Yüzümüze karşı, hatta söverek haykıranlar yok mu?

İşte bunlarda gerçek sosyalizm için “EKMEK VAR”. Onlar Babil artığı küçükburjuva bataklığımızda bitmiş genç çiçeklerdir. En zehirliyelerinin cevherinden, dozunda kullanılırsa, şifa verici ilaç bulunabilir. Onlar elbet “Anlamıyoruz” demeyeceklerdir. “Anlaşılmıyorsunuz” diyeceklerdir. Ne yapalım? Küçükburjuva yiğitlerinin yoğurt yiyişleri her zaman böyle olur. “Kadı kızında bile bulunan” o kadarcık kusurlarına bakmayacağız gençlerin.

Mademki sövüşlerinde bile az çok bir düşünce tepkisi yatıyor ve bir düşünce gerekçesi öne sürüyorlar; demek, gövdeleri de olumlu davranışlara yakın düşüyor. İnsanoğlunun etlerini, damarlarını, organlarını genellikle sinir sistemi içinde beyni yönetir. Onun için burjuva psikolojisi bile, insan davranışlarında bir “Force ideomotrice” (fikrin kıvılcıktarı gücü) bulunduğunu keşfetmiştir. Eskiler; Bilmeyenlerden değil, bilmediğini bilmeyenlerden kork, demişler. Anlaşılmıyor diyenler, bilmediklerini bilecek insanlarımızdır. Onlarla konuşabiliriz.

Onların anlamayışları nedir?

Anlayışa doğru köprüler kurmaktır.

Ya sövüp sayışları nedir?

Köprü kuran istihkâm birliklerinin kazma kürek gürültüleridir.

Bu bakımdan anlamak uğruna her tekme-i iyimserce karşılıyoruz. Anlaşılmayan deyimlere onlar için geçiyoruz. Ötekiler, gidebildikleri yere dek yuvarlanacaklar. Ötekilere bir şey öğretmek kimsenin ne haddi? Anlamadığını ve anlaşılamadığımızı yüzümüze çarpanlardadır iş. Kuşku yok; anlatmaya mecburuz. Anlatamıyorsak, kabahat bizdedir. Ona göre sözü açacağız.

BASİT yahut **GENİŞ** sıfatları ile damgalanan **YENİDEN ÜRETİM** ne demektir?

Bilimcil Sosyalizmin iki kere iki dört ederce basit ve güçlü bir kavramı var: Toplum ve insan var olmak için elbet düşünce ve davranışların tür-lüsünü başarmalıdır. Ancak, insan düşünce ve davranışlarının en “saklı” bölümü ÜRETMEK ile ÜREMEK düşünce ve davranışlarında toplanır.

ÜREMEK nedir?

Artık bunu bilmeyen olmasa gerektir. Her canlı yaratık gibi insan da kadın-erkek buluşmaları ile çocuk doğması biçiminde ürer. Toplumun ve insanlığın var olması için üremek şarttır. Bunda anlaşılmayacak hiçbir şey yok. Yalnız, üremek için her şeyden önce geçinmek ve yaşamak gerekir. Yaşamak ise, insan için üretimsiz, yani yaşatacak maddeleri yaratmaksızın olmaz. Şu halde, üreyim (üremek) konusunu kavrayabilmek için, önce üretim (üretmek) konusunu aydınlatmalıyız.

Her kişi sabah uykusundan gözlerini açtı mı, önce dün yapılmış üretimden kalan bir ürün varsa onunla yaşayabilmesi için gerekli kaloriyi gövdesine indirmek zorundadır. Buna TÜKETİM diyoruz. Sonra, gövde ve beyin makinelerinin aldığı o besi kalorisi, bir çeşit kömür, yağ ve benzin ile o gün akşama dek bir

şeyler yaratmak gerekir. Bu yaratışa **ÜRETİM** diyoruz.

Tüketimle üretim yapmaksızın toplum ayakta duramaz. Tüketim yapmak için mutlaka üretim şarttır.

Sözcük olarak üretim Osmanlıcada “İstihsal” adını alıyordu. İstihsal sözcüğünün Türkçe ÜRETMEK’ten gelme “Üretim” olduğunu bilelim.

Üretim nedir?

Üretim deyince ilk akla gelen şey insanın yaşaması için gerekli maddeleri elde etmesi oluyor. Ancak “madde elde etmek” deyince, bugünkü toplumumuzda insanı çok şaşırtıcı karışık olaylara alıştırmıştır.

Köy ağası da konağında oturmuştur, adamlarıyla “bey gibi yaşamak için” ortalıkta kaplayabildiği toprakları benimsemiştir. O toprakta çalışmadıkça yaşayamayacak durumda bırakılmış insanlar; Marabalar, Ortakçılar, Yanaşmalar, Ameleler vb. uğraşır- lar. Bu uğraşmalarla yaratılan maddelerden Ağa pazar kanunları- na göre insafına kalmış bir bölük “maddeyi elde eder”.

Ağa'nın böyle madde elde etmesi üretim yapması mıdır?

Hayır.

Bezirgân ve Tefeci hacıağa ile eşraf da başka türlü davran- mazlar. Elleri üç beş kuruş para sermayesi geçirmişlerdir. Bu para ile köylüleri, esnafları ve benzeri sıkışık insanları haraca bağlarlar. Kendi geçimleri için, çoluk çocuklarının bugün ve ya- rın rahat etmesi için, öbür dünyaya dek nimetler sağlamak için “madde elde etmek” zorundadırlar.

Bunların madde elde edişleri üretim yapmaları mıdır?

Gene hayır.

Köy ağasının yaptığı madde elde ediş de, Tefeci-Bezirgân ha-
cıağa ve eşrafın yaptığı madde elde ediş de “ÜRETİM” yapmak
değildir. Hatta ağalık ve Tefeci-Bezirgânlık üretimle doğrudan
doğruya ilgilenmeyi hiç sevmezler. Onların yerine üretimde or-
takçılar, yanaşmalar, köylüler ve esnaflar çalışırlar. Ortakçı, ya-
naşma köylüler ve esnaf; nasıl isterse öyle çalışsın, “ne işi varsa
görsün” yeter ki ağaya ve Tefeci-Bezirgâna şu kadar süre için
kullandığı toprak veya para (sermaye) karşılığı şu kadar iradi,
faizi ve kârı sağlayıp getirsin. Ondan ötesini ve ondan berisini ne
ağa, ne tefeci ve ne de bezirgân aramaz.

AĞANIN ARADIĞI; mülk edindiği geniş topraklar üzerin-
de yapılacak üretimin (madde yaratmanın) biçimi veya yordamı
veya verimi falan değildir. O ağa, toprakta çalışmasına MÜSA-
ADE ettiği yarcının, yanaşmanın; belli bir süre sonra ağasına
sağlayacağı İRAT (rant) tutarına bakar.

TEFECİNİN ARADIĞI; ödünç verdiği paranın nerede, na-
sıl kullanılacağı, yahut bir üretime yani madde yaratmaya ya-
rayıp yaramayacağı değildir. O tefeci, ödünç para olarak kulla-
nılmak üzere sermayesini kiraya vermiştir. Köylünün, esnafın,
aydının, hatta kapitalistin belli bir süre sonunda tefeciye sağlaya-
cağı FAİZ (tefe, rıba) tutarına bakar.

BEZİRGÂNIN ARADIĞI; satmak üzere parasıyla veya
para vaadiyle satın aldığı maddeleri, karşılığı ödenmek üzere
sattığı köylüden, esnaftan, aydından, hatta kapitalistten belli bir
süre sonunda sağlayacağı KÂR tutarıdır. Bezirgân sattığı malın
mirasyedice harcanmasından memnun olur, hatırı kalmaz. Yani,
bezirgân sattığı malın üretici biçimde, üretim uğrunda kullanıl-
masına aldırılmaz. Bezirgânın mallarını alan kişi ne dilerse yapsın.
Yeter ki, malların karşılığını öderken; bezirgânın o maddeleri sa-
tın aldığı paradan çok fazlasını bezirgâna ödesin.

Bütün bu sebeplerle ağanın, tefecinin, bezirgânın yaptığı sö-
züm ona madde elde ediş, ÜRETİM değildir. Belki üretimin so-

nunda elde edilmiş ürünleri, üretmenlerle paylaşmaktır.

Yeryüzünde bir İNSANLAR (canlı kişiler), bir de DOĞA (cansız varlık) vardır. İnsanın kendisi organlarıyla bir doğa parçasıdır. Ne var ki, doğadan ayrı gibi duran bir bağımsız parçadır. Buna ORGANİZMA denir. İnsanın organizması ile doğa arasında yaşama süresince bitmez tükenmez madde alışverişleri yapılır. Ama bu alışverişlere “üretim” denmez. Çünkü insandan başka her hayvan ve her bitki kendi organizmasıyla doğa arasında madde alışverişi yaptığı için ve yapabildiği sürece yarar.

Oysa insan organizmasının doğayla yaptığı madde alışverişini ÜRETİM adını alır. Çünkü insan doğayla alışverişini bütün öteki canlı organizmalardan bambaşka biçimde yapar:

Başka her canlı organizma doğayla madde alışverişini bilinç bakımından TEK BAŞINA yapar. İnsan doğayla alışverişini hiçbir zaman tek başına yapamaz. Daima tek kişilerin dışında, bütünü ile bir toplum yarattığı şartlara ve biçimlere uyarak yapar. Onun için, doğayla alışverişinde toplumdaki gelme bir bilinç taşır.

Başka canlı organizmalar doğayla madde alışverişini ORGANLARI ile (yani, vücutlarının canlı aletleriyle) yaparlar. İnsan doğayla alışverişini, insan oldu olasıya hiçbir vakit yalnız canlı organlarıyla, sırf eliyle ayağıyla, dişiyle tırnağıyla yapmaz. Toplumdan aldığı düşünce ve davranış metotlarıyla ve üretim araçlarıyla yapar. **Toplumun kişilere hazırca sunduğu ve kuşaklar kuşağı geliştirdiği METOTLAR'a ve ARAÇLAR'a toptan TEKNİK adı verilir.**

Demek insanın bitkilerden ve hayvanlardan başlıca farkı şudur:

1- TOPLUMCUL (sosyal) ilişkiler içinde doğayla madde alışverişi yapar.

2- TEKNİK ilişkiler içinde doğayla madde alışverişi yapar.

İşte böyle hem toplumcul, hem teknik yoldan madde alışve-

rişi yapmaya ÜRETİM denilir. Yani, üretim deyince gene ortada bir madde alışverişi vardır. İnsan doğaya kendi vücudunun ve kafasının çalışma gücünü verir; doğadan o harcadığı çalışma gücünü sürdürecekt maddeleri alır. İş yalnız doğayla madde alışverişine kalsa, bu yapılan işe üretim denemez. Onu bütün hayvanlar yapar. Hatta toplum içinde bütün hazır-yiyici hayvanlar da yapar. Ağalar da, beyler de, tefeciler de, bezirgânlar da tıpkı hayvanlar ve bitkiler gibi çevrelerinde buldukları ürünleri ve maddeleri alıp tüketirler. Ama bu hayvanların, bitkilerin, ağaların, tefecilerin ve bezirgânların bir maddeyi elde etmelerine üretim adı verilemez.

Üretim, İnsanın (TOPLUMCUL+TEKNİK) ilişkiler içinde tabiattan madde alışverişi demektir.

Basit Yeniden Üretim

Toplumun temel ilişkisi üretimdir. Fakat üretim ölü bir formül değildir. Ancak zıttı ile bir arada bulunan bir gerçekliktir. Üretimin zıttı tüketimdir. Tüketim olmasa üretim de olmaz. Bu bakımdan her üretim aynı zamanda bir tüketimdir.

Örnek verelim: Üretim sırasında işletilen makineler aşınırlar. Buna amortisman denir. Türkçesi aşınma payıdır. Demek üretim olayı daha yapılırken makineler aşınma payı ölçüsünde tüketilirler. Gene öyle, hammadde ve ilkmaddeler üretim sırasında toptan harcanıp tüketilirler. İşçinin çalışması bir gün önceden beri geliştirdiği işgücünü üretim sırasında tüketmesi demektir. Vb... Böylece tüketim için üretim yapmak da ne denli şartsa en az o denli üretim yapmak için de tüketim yapmak şarttır. Ne üretimsiz tüketim olur, ne de tüketimsiz üretim.

Bu diyalektiği unutmamak şartıyla üretim belli olunca, hemen arkasından tüketimin geldiği, daha doğrusu üretimle tüketimin boyuna bir arada ve aynı zamanda yapıldığı ortadadır. Ancak bir anlayışa varmak için, teorik olarak üretim tüketimden ayrılabilir. O zaman yapılan her üretimin yeniden-üretimle sürüp gideceği kendiliğinden ortaya çıkar.

İnsan her gün ürettiklerini bir yandan da her gün tüketir.

Üretim tezdır. Ama yalnız başına üretim olamaz. Üretim tezinin karşısında onunla birlikte gúreşen antitezi tüketim bulunur ve tüketim yapılacak nesnelere bulunmadıkça üretim yapılamayacağı gibi, tersi de doğrudur. Bütün üretilmiş nesnelere, tüketilmeyecekse, onları üretmeye kim, niçin kalkışsın? Onun için hayat üretim teziyle tüketim antitezinin karşılıklı etki-tepkisi, bitmez tükenmez savaşıdır.

Yeniden-üretim nedir?

Üretim teziyle tüketim antitezi arasındaki zıtlığın ve savaşın üçüncü momenti, yani sentezidir. Bugün ürettiğimizi tükettik mi, yarın yaşamak için yeniden-üretmek zorunda kalırız. Buna YENİDEN-ÜRETİM adını veriyoruz. Yeniden-üretim olur olmaz, hemen gerçeğin diyalektiği ile bu sefer yeniden-üretim kendisi tez haline döner. Dünkü ilişkilerimiz için yeniden üretim sentezi olan çalışmamız; bugünkü ilişkilerimiz içinde artık yeni de olsa yalnız bir üretim tezidir. Hemen o üretim tezinin karşısına yeniden bir tüketim antitezi geçer, boğuşurlar. Zıtlıkların mekanizması ile birbirlerini manivela kolları gibi “kaldırırlar”. Onların yerini bir başka sentez, ikinci bir YENİDEN-ÜRETİM tutar. Ve üretim hayatı böylece sürüp gider...

İnsanoğlu kendini bildi bilesiye kaç türlü yeniden-üretim biçimi görüldü?

Marks Baba, KAPİTAL kitabında başlıca iki türlü yeniden-üretim sayıyor:

- 1- BASİT yeniden-üretim,
- 2- GENİŞ yeniden-üretim...

1- Basit Yeniden-Üretim

Bugün toplumun ihtiyacı olan maddeleri tükettik. Yarın üretim yapacağız.

Ne kadar?

Tükettiğimiz kadar. İnsanlar böyle her üretim süresinde tükettikleri maddeler kadar yenilerini üretirlerse, yaptıkları işe BASİT YENİDEN-ÜRETİM denir. Demek basit yeniden-üretimde TÜKETİM egemen güç olur.

2- Geniş Yeniden-Üretim

Bugün toplumun ihtiyacı olan maddeleri tükettik. Yarın üretim yapacağız.

Ne kadar?

Tükettiğimizden daha aşırı miktarda...

İnsanlar yaptıkları her üretim süresinde tükettikleri maddelerden çok fazla, daha aşırı yeni maddeler üretirlerse, yaptıkları işe GENİŞ YENİDEN-ÜRETİM denir.

Hangi toplumlarda üretim basit yeniden-üretim biçiminde olur?

Hangilerinde üretim geniş yeniden-üretim biçiminde olur?

Bu soruya verilecek karşılığın daha iyi anlaşılması için, yukarıda yeniden-üretimin tanımlanması yapılırken söylediklerimiz göz önüne getirilmelidir. İnsanoğlu yeniden-üretimini üretmen olarak kendi İHTİYACI için yapıyorsa, yeniden-ürettikleri kendiliğinden basit yeniden-üretim olur. Gerçi ihtiyacın sınırı yoktur. Boyuna topluma göre, zamana göre, yere göre değişir. Ama bu değişen ihtiyaçlara göre üretim yapılıyorsa, tarihte görülen bütün kapitalizmöncesi toplumlarda olduğu gibi; yeniden-üretim BASİT biçimli olur; değişen ihtiyaçlara göre yeniden-üretim de değişerek tıpatıp belli bir süre içindeki toplum ihtiyaçlarını karşılar.

Kapitalizme gelinceye kadar yeryüzünde egemen olan bütün üretim biçimleri, yalnız TÜKETMEK amacıyla yapıldıkları için, oralarda egemen olan da basit yeniden-üretimdi.

Tüketim için Üretim

Toplumda insanlar ne vakit yalnız ve sırf TÜKETİM için ÜRETİM yaptılar?

İşte bir soru ki, Tarihöncesinden bugüne dek insanlığın bütün başından geçenleri göz önüne getirmeyi ister.

İlkel Sosyalist Toplumun, yani Tarihöncesi Komunanın insanları için üretim, sırf tüketilecek nesnelere sağlamak uğruna yapılır. O zamanki çalışma şartlarına göre insanlar ilkel bir plan güderlerdi; belirli bir süre içinde neleri tüketmek isteyeceklerini aşağı yukarı tasarlarlardı. Ona göre tükettikleriyle orantılı olarak yeniden-üretim yaparlardı. Biraz fazla, biraz eksik; yeniden-üretim sağladığı maddeler tüketimle ayarlanabilirdi.

O ayarlama bütün Kankardeşlerinin çıkarları gibi durumları da eşit ve aynıydı. Yeniden-üretim tüketilenden azca ise; gelecek yeniden-üretim ona göre arttırılırdı. Tüketim azca ise, fazla gelen maddeler ya saklanır, saklanamazsa bırakılır yahut konu komşuya sunulurdu. Böylece Tarihöncesi toplumunda basit yeniden-üretim kendiliğindenmişçe ayarlanarak egemen olurdu. Medeniyetten önce Yukarı Barbarlık Konağında Tarım (Ziraat) keşfedildi. Tarım üretimi, ne Avcılıkta, ne Çobanlıkta görülmemiş bir madde bolluğu getirdi. İnsanların tüketim ihtiyaçları da o saat yükseldi. Üretim ne denli VERİMLİ ve çok bereketli olduysa, tüketim de karşılık olarak o denli ALIMLI ve çok harcamalı yapıldı.

Orta Barbarlıkta Çobanlık keşfedildiği zaman da aynı şey görülmüştür. Sürü'nün getirdiği olağanüstü bol yeniden-üretim ondan aşağı kalmaz bol yeniden-tüketimlerle karşılanmıştı. Çobanlıktan önce Aşağı Barbarlık Konağı Çömlekçiliği keşfedince Vahşet zamanı tüketimden fazla gelince atılan maddeler, kap-kacak içinde daha iyi korunup saklanabildi.

Bütün bu Tarihöncesi ilkel toplumlar için üretimle tüketim

otomatik denilecek basitlikle birbirini ayarlıca güttü.

Medeniyetle birlikte ne oldu?

Toplum sahnesine çok yavaşça ve sinsice, ama hiçbir adım gerilemeye katlanmaksızın ilerleyen yeni tip bir insan sınıfı çıktı. Bu türedi sınıfa TEFECİ-BEZİRGÂN Sınıfı denildi. Tefeci-Bezîrgân Sınıf para gücünü elinde tutuyordu. Onun amacı ve görevi, PARA İLE PARA kazanmaktı. İnsanların muhtaç oldukları maddeler üretilir mi? Yoksa tüketilir mi? Tefecilerle bezîrgânlara bu vız gelirdi. Onlar, üretim şöyle dursun, tüketim işini bile; Para (FAİZ veya KÂR) sağlamak için göz önünde tutuyorlardı.

Üretim tüketimi karşılar mı? Tüketim üretime denk gelir mi? Tefeci-Bezîrgân böyle şeyleri akıldan geçirmeyi budalalık sayardı. Üretimle tüketimi ayarlamak ne gezer? Bu ayar ne denli bozulursa, Tefeci-Bezîrgân o denli çok para kazanırdı. Tüketim ne denli çok ve üretim ne denli az olursa; Tefeci-Bezîrgâna o kadar çok yağlı kazanç kapıları açılırdı. İşte bugüne değin Türkiye'mizin trajedisi bu ekonomik kaynaktan çıkar.

Tefeci-Bezîrgânlarımıza şöyle bir bakmak, onların toplum yaratıcılığı karşısında olumsuz ciğerlerini okumaya yeter.

Ne var ki, Medeniyet dediğimiz parlaklığı ile gözleri kamaştıran toplum biçimi ortaya çıkmıştı ve bu Medeniyetin dinamik gücü o kaygısız ve ayarsız Tefeci-Bezîrgân sınıfları oldu. Ekonomiye de onların damgası vuruldu. Kadim ekonomi biçiminde üretim temeli Tefeci ve Bezîrgânların başlıca çapul kaynaklarıydı. Ama Tefeci ve Bezîrgânlar bu temelle doğrudan doğruya uğraşmıyorlardı. Tarım küçük ekincinin üretimidir. Zanaatlar tarımın eki gibi işleyen küçük aletli emekçilere dayandı. Yani, toplumda üretim yapanlar bugünkü adlarıyla: KÖYLÜLER ile ESNAFLAR oldu.

İlkel Sümer kentlerinde, sonraki Akdeniz kentlerinde Toplum adına yapılan ilk üretim kolektif ekincilik ve zanaat oldu. Yalnız

bu kolektif üretim çok sürmedi. İşbölümü arttıkça herkes kendi tarlasında, kendi dükkânında çalışır duruma geldi. Toprak bir yana bırakılırsa, geri kalan bütün taşınır çalışma araçları küçük ölçüde aygıtlar ve avadanlıklardı. Bir küçük sabanı olan köylü bir çift öküzle sürebildiği yerde üretim yaptı. Örsü çekici bulunan zanaatkâr onlarla çalışabildiği dükkâncığında zanaat üretimi yaptı. Her iki durumda da toplum üretimi KÜÇÜK ÜRETİM oldu.

Tefeci-Bezirgân Sınıfı bu durumdan hinoğlu hince yararlandı. Küçük üretmenler (Köylüler ve Esnaflar) birbirlerinden habersizce üretim yapıyorlardı. Onların yaptıkları ürünleri pazarda karşılaştırmaktan başka geçim yolları yoktu. Kent kapalı küçük bir hisarcık iken, küçük üretmenler ürünlerini kendi elleriyle pazara getirip değiş tokuş edebilirlerdi. Kent hisarları yıkılıp pazar genişleyince, alıcılarla satıcıların doğrudan doğruya üretmenler olması önce güçleşti, sonra imkânsızlaştı.

Kent duvarları çatlayıp aşındıkça, eski Kent pazarı Kentlerarası pazar haline geldi. Medeniyet kentleri dışında dünya Barbarlarla doluydu. Kentlerle Barbarlar arası alışveriş daha uzak pazarları zorladı ve böylece insanlık ölçüsünde Evren Pazarı doğdu.

Bu kadar genişlemiş pazarlar üzerinde doğrudan doğruya üretmenler (müstahsiller) ile tüketmenler (müstehlikler) bizzat boy gösteremezlerdi. Her üretmen aynı zamanda tüketmedi. Her tüketmen de aynı zamanda üretmedi. Böylece bütün üretim yapan insanların arasındaki ilişkilere birtakım ARACILAR karıştı. Bu araçlar başlıca iki türlüydüler. Ya doğrudan doğruya ürünleri matah biçimine sokup üretmenden tüketmene aktarıyorlardı. Bu aktarma sayesinde KÂR kazanan BEZİRGÂN oluyorlardı. Yahut başka bir mekanizma işliyordu. Küçük üretmenler, ister üretim ister tüketim alanında olsun, sık sık darda kalan kişilerdi. O zaman geçimleri veya üretimleri için para bulmak zorunda kaldılar.

Onlara para kiralayan kimseler FAİZ almadan bunu yapmadılar. Böylece bir bölük araçlar TEFECİLER haline girdiler.

Ancak dikkat edelim. Aracılık yapan Tefeci-Bezirgânların üretimle doğrudan doğruya, ilgileri yoktur. Onlar üretimle değil, ÜRETİMLERLE ilişkilidirler. Üretmen köylü yahut zanaat-kâr olmuş, üretimini falan yahut filan araçla yapmış, çalışırken şu veya bu usulü kullanmış; Tefeci-Bezirgân oralı bile olmaz. Bu durumun sonucu şöyledir: Antika Medeniyetler çağı boyunca ÜRETİM Tefeci-Bezirgânların elinde değildir. Onlardan bambaşka, hatta Tefeci-Bezirgân ile taban tabana zıt, ayrı sınıf insanların elindedir. Normal olarak dolaysız üretmenler küçük köylüler ve esnaflardır. Bu şartlar altında Tefeci-Bezirgân Sınıfı; yapılan üretimi istediği kadar sömürsün, o üretimin ne biçimiyle, ne yordamıyla ilgilenmez. Hatta, işaret ettiğimiz gibi, üretim ve tüketim buhranlarından hoşlanır. Bir üretimin olup olmayışına aldırılmaz.

Asıl üretmen olan küçük üreticilerin ise üretim yapmaktan bir tek amaçları vardır. O da kendi kendilerinin ve çocuklarının geçimini sağlamaktır. Yani, küçük üretmen yalnız ve sırf TÜKETİM için ÜRETİM yapar. Küçük üretmenler (Köylüler ve Esnaflar) Tarih boyunca İlkel Sosyalizmden kalma Komuna gelenekleri dışında pek az bağımsız ve hür üretmen oldular. Bezirgân ilişkilerin sömürüsü altında kıvrandılar. Aynı Bezirgân ilişkilerin sık sık zincirlerinden boşandırdığı sosyal altüstlüklerde kolayca ezildiler. Belli başlı hiçbir kesin tarihçil rol oynayamadılar. Hele ileri Medeniyet çağlarında Köle veya Serf değılseler, ya şakşakçılık ettiler, yahut bilinçsiz, plansız, ütöplast patlangıçlar yaptılar, isyanlar çıkardılar. Ara sıra beliren hür ve yarı-bağımsız küçük üretmenlik çağlarının sonu hep onların aleyhine döndü.

Kent içinde zamanla Parababası olan Tefeci-Bezirgânlar, toprak satın alıp Bey ve Efendi oldular. Yahut sivrilen toprak sahip-

leri yer ve para edindikçe Tefeci-Bezirgân kesildiler. O zaman üretmenlerin, Köylü ve Esnafların üstünde bir EGEMEN SINIF doğdu. Bu klasik ve normal diyebileceğimiz birinci tip gelişim oldu.

İkinci tip gelişim daha farklıydı. Gene Tefeci-Bezirgân ilişkilerin yönettiği alanlarda Medeniyetlerle Barbarların kanlı çatışmaları oldu. Medeniyetin çöküş çağında Tarihçil Devrimler patlak verdi. O devrimleri başaran Barbarların şefleri kendi toplumlarının üzerine çıktılar. Sosyalist Kankardeşlerine karşı Medeniyetin eski egemen sınıfları ile birleştiler.

Her iki biçimde de ortaya çıkan EGEMEN SINIF kendi toplum durumunu ve çıkarını sağlayabilmek ve çıkan ihtilaflarla toplumun havaya uçmasını korumak için kendi sınıf teşkilatını, yani DEVLETİ kurdu. Devlet gücünü ellerinde tutan egemen sınıflar kendi geçimleri bakımından üretimle ilgilendiler. Siyasi üstünlükleri sayesinde ekonomik veya lüks ihtiyaçlarını küçük üretmenlere yaptırdıkları ürünlerle sağladılar. Böylelikle, onlar da üretimle doğrudan doğruya ilgilenmiş oldular.

Ancak, toplumun temelini teşkil eden üretim biçimi eskiden ne ise öyle kaldı. Egemen sınıflar Kent içinde türedikleri zaman EFENDİ (Köle sahibi) adını aldılar. KÖLE'leri yalnız kendi ihtiyaçlarını karşılamak üzere üretimde çalıştırdılar. Böylece üretim gene tüketim için yapıldı.

Egemen sınıflar Kent dışından gelme Komunanın Barbar Şefleri ile kaynaştıkları zaman BEY (Derebeyi) adını aldılar. SERF'leri (Toprakbentleri Osmanlı deyimiyle: "Yerlerin esirleri" yarı-köleleri) sırf kendi ihtiyaçlarını karşılamak üzere üretimde çalıştırdılar. Gene tüketim için üretim yaptırdılar.

Efendilerle Beyler üretimle Tefeci ve Bezirgândan daha dolaysızca bağlıydılar. Efendi, toprağında tarım ve zanaat işlerini yapan üretmenlerin YAŞAMALARINA müsaade etmek için

tüketim maddeleri üretmelerini istedi. Amacı Kölelerinin yaratıkları ürünle EFENDİ GİBİ yaşamaktı. Efendinin Kölelerinden beklediği üretim, sırf kendi tüketimi için yapıldı.

Bey, toprağına tarım ve zanaat işini yapan üretmenlerin (Serf köylülerin, Reaya esnafların) ÇALIŞMALARINA mücade etmek için yaşamalarını istedi. Amacı, Serflerinin yarattıkları ürünle BEY GİBİ geçinmekti. Yani, Beyin de Serflerinden beklediği üretim, Kendi tüketimi için oldu.

Böylece Kadim dünya, bir zıtlıklar mahşeri oldu. Bir yanda Tefeci-Bezirgân ilişkileri yeryüzünde kıyametler kopardı. Öte yanda aynı Bezirgân ekonominin temelindeki küçük üretmenlik hiç değişmeksizin olduğu gibi kaldı. Antika Medeniyetlerin ne ALT (Köle-Serf) sınıfları, ne ÜST (Efendi-Bey) sınıfları için tüketim yapmaktan başka bir maksatla üretim yapmak bilinmedi.

Tefeci-Bezirgân ister küçük üretmen olarak bağımsız köylüler veya esnaflarla, ister büyük Latifundiâlar^[1], Malikâneler, Çiftliklerde çalışan Köleler ve Serflerle alışveriş yapsın, ister Kent Despotları ile yahut Efendi ve Beylerle alışveriş yapsın; “Aracı” olmaktan öteye geçemedi. ÜRETİME el atamadı. Üretimden Kâr veya Faiz aldı. Üretimi güden durumuna sokulmadı. Efendilerin üretimden beledikleri şey, kendi rahat saltanatlarını sürdürmek için gerekli tüketim maddeleriydi. Beylerin üretimden beledikleri şey, bundan başkası değildi. Tefeci-Bezirgânların üretimden değil, üretmenden beledikleri iki şey vardı: biri Kâr, ötekisi Faizdi. Onun dışında üretime katılmadı.

Bu sebeplerle 7 bin yıllık Antika Medeniyetler battılar, çıktılar. Hepsinde Tarih boyunca yeniden üretim hep BASİT YENİDEN-ÜRETİM olarak kaldı. Kapitalizme gelinceye değin üreti-

[1] Latifundiâ: Özellikle Latin Amerika’da görülen, mülkiyeti toprak ağalarına ait olan, ilkel yöntemlerle ve başlangıçta köle emeğine dayalı düşük verimle işletilen geniş tarım alanları, büyük çiftlikler.

min ağır basan amacı TÜKETİM oldu. Tüketim ise, tüketicilerin ihtiyaçları ile ayarlandığından, belirli seviyesinden pek ötelere geçemedi. Ancak Kapitalizm ile birlikte basit yeniden-üretim yerine GENİŞ YENİDEN-ÜRETİM yordamı geçebildi.

Kapitalist Üretim Yordamı

Kapitalizm geniş yeniden-üretim sistemidir. Bunun ne demek olduğunu anlamak için konuyu birkaç başlık altında özetleyelim.

a) Sermaye ve Faiz

Kapitalistçe üretim, Tefeci-Bezirgân medeniyetlerinde görülen üretimin taban tabana zıddı oldu.

Tefeci-Bezirgân sermaye, üretimin biçimi, yordamı ve amacıyla hiç ilgilenmiyordu.

Kapitalist sermaye; daha doğarken, yepyeni, o zamana dek görülmemiş bir üretim yordamı kurdu. Ona kapitalist üretim yordamı denildi. Çünkü üretime damgasını vuran ilişki Modern kapitalistçe bir ilişkiydi. Kapitalist ilişkilerin geliştiği toplum birdenbire Kapitalizm adını alan bir biçime girdi.

Kapitalizmde üretim deyince gözümüz önüne ne gelir?

Biliyoruz, **KAPİTALİST** adını alan kişi ilkin sanıldığı gibi cebi para dolu bir Karun değildir. Kapitalistin en birinci karakteri **GİRİŞKİN** (müteşebbis) kişi olmasıdır.

Girişkinliği nereden gelir?

O zamana dek görülmemiş bir üretim yordamını kotarmasından ileri gelir. Bu kotarış sırasında kapitalist, “**SERMAYE SA-**

HİBİ” adını alır. Ancak, aslına bakarsak, kapitalist yalnız sermaye ilişkileri bakımından sermayenin sahibi gibi görünür. Klasik anlamda kapitalist ise, kullandığı sermayenin MÜLKİYETİ’ne sahip olmaktan uzaktır. O sadece bir girişkindir ve girişkinliği ile bir yerden bir sermaye bulmuştur. Yani kapitalist cebinde hazır olan parayı kullanmaz. Başkalarının ceplerinde veya küplerinde yahut kasalarında duran paraların ödünç olarak alıp kullanır.

İş buraya geldi mi, kimse parasını kapitaliste bedava vermez. Kapitalist girişkinliğini göstereceğini diye ona babası hayırına para veren dünyada görülmemiştir. Yahut daha doğrusunu söyleyelim. Öyle bir hal, Türkiye dışındaki dünyada görülmemiştir. Herkesin bildiği gibi, Türkiye’de işler bir hayli bambaşka olmuştur.

Türkiye’de BATILILAŞMA aşkı ile tam tersine bir gidiş olmuştur. Bir “DEVLET BABA” yetiştirmişizdir... O, bütçesi ile, bankaları ile, tahsisleri ile, tavizleri ile, primleri ile, takasları ile, kayırmaları, ödenekleri vb. ile, bir Devlet baba değil, kapitalistler için gökten inmiş bir Noel Baba’dır. Bütün bahşişlerini burada saymakla bitiremeyiz. Ancak biraz dikkat eden herkesin gördüğü gibi, bizim Devlet baba kapitalistlerimize bedavadan milyonlar ve yüz milyonlar sunmak için yaratılmıştır. İlla ki kapitalist yaratacaktır.

Yaratabildi mi?

Gözlerimiz önündedir. Devlet baba kapitalist ağalara hiç yoktan ve hazırdan sırf para kazanmaları için paralar ve imkânlar vermekle, kapitalistlerimizdeki GİRİŞKİNLİK ruhunun köküne kibrit suyu dökmüştür. Ve milletin başına girişkinliğini yitirmiş, hazır yiyici, vurguncu bir derebeyi artığı yapma kapitalist sınıfı türetmiştir. Bütün felaketlerimizin temeli de burada başlamıştır.

Tekrar edelim. Kapitalist demek, Girişkin demektir. Böyle iken Devlet babanın kapitalistlerimizi sümbül bebek tohumu gibi pamuklar içine sarıp milletin canı ve kanı ile doyurması girişkin-

liği öldürmesi olmuştur. O yüzden kapitalizminiz daha doğarken ölü doğmuştur. Devletçilik dediğimiz ebe; Kapitalistlerin biricik olumlu karakterlerini, girişkinliklerini hiçe saymakla olumsuzlukların en kötüsüne düşmüştür. Solcularımıza dahi bir türlü anlatamadığımız şey Devletçiliğimizin bu kaş yapayım derken, göz çıkaran trajedisidir. Kapitalist yapayım derken, Devletçiliğimizin girişkinliği çıkarıp atmıştır. O zaman ortaya bizim bize benzeyen ANORMAL kapitalizminiz fırlamıştır.

Normal kapitalistin kendisi de kimseden babası hayrına on para isteyecek enayi açkğözlerden değildir. Kapitalist, girişkinliği sayesinde ortalıkta yararlı, verimli iş alanları açarak ve parası olanlara temiz kazanç göstererek gerekli sermayesini toplar. Yani, kapitalist sermayeyi kira ile aldığı kimselere, karşılık öder. Bu sermaye kirası ödenen karşılık kazanca FAİZ denir.

Böylece Kapitalizm normal olarak daha doğarken hatta doğabilmek için yanı başında sırf para işleriyle uğraşan bir zümre yaratır. O zümreye vaktiyle Sarraf derlerdi. Şimdi topuna birden Bankacı adı veriliyor. Başka deyimle, Kapitalizm sermaye bulmak için bankalara başvurur. Sarraflar, bankerler, sigortacılar, borsacılar vb. bir sürü para oyuncularını asıl girişkin kapitalist sayesinde sermayelerini işletirler. Eğer ortada olumlu iş yapan, yaratıcı ve üretmen bir girişkin kapitalist zümresi olmasa, bu para kapitalistleri yaşayamazlar.

Gelin görün ki, Türkiye’de her işimiz gibi bu iş de tersine dönmüştür. Girişkin kapitalistler için bankalar açılmamıştır. Tam tersine, bankalar için yani bankalara faiz yığmak için bütün bir millet seferber edilmiştir. Bu, millet ölçüsünde faizci sermaye sömürüsü, ancak keyfi isterse ve o da Devlet Babanın binbir imtiyazı tekeline geçerse, o zaman birkaç girişkin kapitaliste üç beş kuruluş sermaye sağlamayı lütfeder. O yüzden Türkiye’de azgın ve aşırı faizci bir sermaye zümresi saltanatı sürerken, girişkin sanayici kapitalizm bir türlü gelişkin olamamıştır.

b) İşyeri ve İrat

Ancak biz Türkiye'deki Devletçi anormal kapitalizmi bir yana bırakalım, normal kapitalisti izleyelim.

Tek başına, girişkin kapitalist eline geçirdiği para sermaye ile ne yapabilir?

Hiçbir şey.

Oturup yese o sermayeyi üç günde kediye yükler yahut yiyip tüketir. Kapitalist kişi yalnız başkalarının paralarını faiz vaat ederek cebine toplamakla kalsaydı, o parayı üç beş günde harcar, mirasyedi bir dolandırıcı durumuna düşerdi.

Bizde sık sık görülen ne yazık ki bu olmuştur. Mirasyedilik, dolandırıcılık, rüşvet, iltimas ve arkasından iflaslar, konkordatolar [anlaşmalı iflaslar] birbirini kovalar. Çünkü bizim "kapitalist" dediklerimiz, girişkin kişi olmaktan çok, babasından yahut Devlet babasından kayırılarak ele geçirdikleri hazır paraları "Sermaye" diye kuşa çevirirler.

Girişkin kapitalist kişi eline para geçer geçmez önce kendisine bir İŞYERİ edinir.

Kapitalist bu işyerinin sahibi midir?

Görünüşte öyledir. Aslına bakarsak o da değildir. Klasik anlamıyla kapitalist, açtığı işyerinin MÜLKİYETİNE SAHİP değildir. Parayı nasıl kiraladıysa, girişkinliği sayesinde bulunduğu sermaye ile işyerini de öylece KİRALAMIŞTIR.

Kimden?

Kiralanan yer arsa ise toprak beyinden, yapı ise emlak efendisinden. Çünkü bir ülkenin işyeri olmaya elverişli topraklarını ve yapılarını eline geçirmiş bulunan Ortaçağ yadigârı, derebeyi artığı bir sosyal sınıf vardır. Bu sınıf kapitalist çıkarı bakımından yeryüzünden kaldırılmak gerekirdi. Ama kapitalist sınıfı bunu halk uyanır korkusuyla yapamamıştır. Yani toprağı, hava ve su

gibi millet malı haline sokamamıştır. O yüzden kapitalistler işyeri kurabilmek için toprak ve yapı sahiplerine başvurmak zorunda kalırlar.

Toprakların ve yapıların sahipleri kapitaliste yerlerini babalarına hayırına vermezler. Bunu, yani elindeki yeri ne sahibi kimseye verir ne de kapitalist böyle bir şeyi kimseden istemeye kalkışacak denli akılsız ve densizdir. Hiç değilse Türkiye dışında işler böyledir.

Ne var ki, Türkiye’de bu mekanizma dahi inanılmayacak keredede tersine işlemiş ve işlemektedir. Bir Devlet baba yetiştirmiştir. Bu Devlet baba, ilkin topraklar üzerinde derin bir adalet duygusu beslemiş ve yaratmıştır. Osman Gazi’den beri fethettiği toprakların çoğunu “MİRÎ ARAZÎ” yapmıştır. Bu toprakların rakabesini (yani mülkiyetini) “BEYTÜL MAL-İ MÜSLİMİN”e (yani Müslümanların Malevine) düşürmüştür. Bütün Müslümanların ve hepimizin malı olan geniş topraklar üzerine gitgide Devlet baba mal sahibi gibi oturmuştur. Sonra beğendiğine o Müslümanların ortak malını kitabına uydurup aktarmıştır.

Kırım Savaşı’ndan beri “BATILI MÜTTEFİKLERİMİZ” sahneye çıkmışlardır. “MÜZAHERET” (arka çıkma) “MUA- VENET” (yardımlaşma) adları altında içimize işlediler. Meşhur “BATICILIĞIMIZ” burada da imdadımıza yetişip iflahımızı kesti. Bütün o millet malı olan geniş toprakları ve bayındırlıkları bir kalemde; milletin ortak malı olmaktan çıkardık. “TANZİMAT” dedik. “Kanun-u Esasi” dedik... “Meşrutiyet” dedik, “Cumhuriyet” dedik; en sonunda o muazzam zenginliklerimiz “kapanım elinde kaldı.”

Kapan da kaçanların çoğu, bizim Ayan (senatör) ve Eşraf (Tefeci hacıağa) dediklerimiz oldu. Aynı yerler millettten aşırılarak “Kapitalist” adını alan kişilere de yok pahasına kaptırdı. Böylelikle bir çeşit derebeyi artığı zümre kesilen yerli milli kapitalistlerimiz, modern kapitalist üretimini Türkiye’de kurmak zahmetine

katlanmadılar. Bir çeşit kolay arazi sahipleri durumuna girdiler. Türkiye’de kapitalizm bir yol daha vurguncu, türedi bir sermaye çapulculuğuna döndü. Normal kapitalizmin gelişimi kısırlaştı.

Gerçi normal kapitalist sınıfı zerrece burnunun ucunu görür ülkücü bir sosyal girişkin kişilerden derlenseydi, daha kendi devrimi yaparken toprak beylerini ve taşra ağalarını ve eşrafını ortadan kaldırırdı. 1789 Fransız Devrimi’nde o işi denemeye kalkıştı, eline yüzüne bulaştırdı. Fransız İhtilali’nden sonra ortaya çıkan bütün burjuva devrimleri, Fransız burjuvazisinin ağzı yanıklığından ders çıkardı. İlk fırsatta derebeyi artığı sınıflarla sarmaş dolaş oldu.

Yalnız Batıda kapitalizm kuvvetle geliştiği için, kapitalist üretimi bu derebeyi artığı toprak bey ve ağalarını kapitalizmin dümen suyuna soktu. Onları kapitalizmden sağlayacakları kazançlarla burjuva toplumuna yerleştirdi ve bu kapitalist sınıfın dışında ikinci bir üst ve egemen sınıf olarak EMLAK VE ARAZİ SAHİPLERİ sınıfı haline getirdi.

Yani, hava ve su gibi Tanrının herkes için eşit yarattığı toprağı kapitalist sınıfı dahi millet malı haline getiremedi. Ancak küçük üretmenleri mülklerinden etti (ekspropriasyona uğrattı). Alınteri ile yaşayan küçük ekincileri tarlalarından kaçırtdı. Küçük esnaf-ları dükkânlarını kapamak zorunda bıraktı. Kapitalist rekabeti küçük mülklüleri eritirken, onlara karşılık büyük emlak ve arazi sahipleri sınıfına büyük parsayı toplattı.

Kapitalist sınıfı Ortaçağda bütün halk gibi derebeyi sınıfının zılgıtı altındaydı. Derebeyi isterse, kapitaliste girişkinlik yaptırır, dilerse kırbacını şaklatıp girişkinin sermayesini elinden alırdı. Kapitalizm siyasi iktidarı eline alınca, vaktiyle çektiklerini unuttu. Devlet babanın gücünü eski derebeylerin artıktan ile paylaştı. Parlamentolar bu paylaşımın açık veya kapalı karaborsası oldu.

Ancak Türkiye’de uzun yıllar derebeyi artıkları kapitalizme

üstün ve baskın çıkmanın yolunu yabancı şirketlerle kaynaşmakta buldu. Yabancı Finans-Kapitale Türkiye topraklarını yalnız açık pazar ve ucuz hammadde, işeli [işgücü] deposu gibi sunmakla kalmadı, verdiği (saltanat zamanı açık, sonra üstü kapalı) imtiyazlarla memleketi yarısömürge durumuna soktu. O yüzden memleketin sırtına kambur üstüne kambur bindi. Batıda kapitalizm yalnız emlak ve arazi sahiplerine haraç vermekle yetindi. Türkiye’de bu haracın üstüne yabancı haracı da binerek, sömürge geriliğini katmerleştirdi.

Ancak, bizi bırakalım. Normal, yani olağan saydığımız Batı ülkelerinde klasik kapitalist sınıfın toprak alanında yaptığı hiçbir değişiklik olmadı mı?

Oldu.

Hem de bu, gözle görünmez büyücek bir devrime benzedi. Eski derebeylerin sırf keyif için kısır ve beyinsizce sömürüp ezme sistemini kaldırdı. Onun yerine, akıllıca ve düzenlice hesaba dayanır bir ekonomi ve politika sistemi geçirdi.

Emlak ve arazi sahiplerinin ellerindeki toprakları ve yapıları, kapitalist işyeri durumuna soktukça; sahiplerine RANT, Türkçesi İRAT denilen çıkarı sağladı. Ve sağlar sağlamaz, “dolunca ablar, döndü dolaplar”; eski derebeyi sisteminde bey isterse kapitalisti yaşıyordu. Şimdiki düzende politika ve ekonomi bakımından kapitalist eski derebeyi artıkları sınıfını yaşıyor oldu. Çünkü emlak ve arazi sahipleri kapitalistten aldıkları İratla geçinmeye başladılar. Yani, toprak beylerinin ekmeğini kapitalist kırdı. Toprakbeyi yaşamak için, artık kapitalistin eline bakıyordu. Daha yüksek İrat almak için; kapitalistin daha çıkarlı işler görmesine ve daha uzun ömürlü olmasına can ve yürekten çalıştı. Bu az buz değişiklik değildi.

Onun için, kapitalizmin İratla yaşatır olduğu ve üstte tuttuğu ikinci egemen sosyal sınıfa artık DEREBEYİ SINIFI denilmedi.

O tarihe karıştı. Yerine kalan hazır yiyici sosyal sınıf; kapitalizmde ne denli asaletler ve şerefler taslarsa taslasın, İKİNCİ egemen sınıf durumuna girdi.

Büyük toprak beyleri, çiftlik ağaları, eşraf ve ayan, emlak ve akar sahipleri hep birden kapitalistin girişkinliğine sığındılar. Yaptı kalkıp sermayenin afiyetine dua ettiler. CHP'lerin, DP'lerin, AP'lerin, CKMP'lerin, MP'lerin, YTP'lerin bizde göklere çıkarıldıkları ülkü ve "HUZUR" buradan kaynak aldı. TİP liderlerinin ikide bir lafla saldırıp, işle savundukları durum da ters yoldan yürümekle beraber gene aynı kaynaktan güç alır.

Kapitalizm ve Geniş Yeniden-Üretim

İşte, kapitalist üretim yordamı deyince akla gelen ilk iki girişkinlik budur: Burjuva adlı girişkin kişi özel teşebbüsüyle BANKER'den para, BEY'den işyeri kiralar. Ama bununla kapitalizm olmaz. Kapitalizm dört ayaklı bir masaya benzer. Henüz ortada iki direk vardır:

- 1- İşyeri için İrat,
- 2- Sermaye için Faiz...
- Masanın ayakta durabilmesi için iki ayak daha lazımdır:
- 3- İşçiye Ücret,
- 4- Kapitaliste Kâr...

c) Kapitalist Üretimde Ücret ve Kâr

Sermayeyi ve işyerini bulduktan sonra, kapitalistin yaptığı iki girişkinlik daha gelir.

Kapitalist sermayenin bir bölümü ile (yani DEĞİŞMEZ SERMAYE ile) aletleri ve hammaddeleri ve ilkmaddeleri satın alır. (Aletler ve makineler gibi bir üretim süresince tükenmeyen cansız nesnelere FİKS: SABİT SERMAYE denir. Bir üretim döneminde tükenen cansız nesnelere MÜTEDAVİL, yani elden ele

geçer SERMAYE, bir bakıma DÖNER SERMAYE denir.)

Kapitalist sermayenin öteki bölümü ile (yani, DEĞİŞİR SERMAYE ile) işçilerin -emeklerini değil- İlgücü adını verdiğimiz emek güçlerini satın alır. (Bu satın alma işçinin hür kalması şartına bağlıdır. İşçinin hür kalması için belirli bir süre ötesinde işgücünü toptan satmamış olması gerekir.)

Bu söylediğimiz iki işlem klasik kapitalizm için doğrudur. Türkiye’de İşçi Sınıfının yararına yapıldığı öne sürülerek göklere çıkarılan son Grev ve Toplu Sözleşme Kanunları, işçileri en az iki yıl için belirli mukavele ile işgüçlerini işverene toptan sattırmaktadır. Bu bakımdan Kanun, hür olması gereken modern işçiyi patronuna iki yıl bağlı bir çeşit değişmez köle durumuna sokmaktadır.

Hukuk bakımından kapitalist adlı işveren, tuttuğu işyerine yerleştirip çalıştırdığı DEĞİŞMEZ SERMAYE (aletler ve ilkmaddeler gibi üretim içinde değerleri değişmeyen nesnelere) ile DEĞİŞİR SERMAYE’nin (üretim sırasında kendi değerinden aşkın bir emek ve dolayısıyla artıdeğer yaratan işgücünün) sahibidir. Hem de bu sahiplik tam ve gerçek KİŞİ MÜLKİYETİ biçimindedir. Çünkü işveren gerek değişir, gerek değişmez sermaye karşısında MÜLKİYET adıyla bilinen bütün tasarruflara hak kazanmıştır. Cansız aletlerini ve aletler üzerinde çalıştırdığı canlı işgüçlerini kendi malı sayar. Kanunlar da ona bu hakkı tanıır. İşveren o mallarını isterse satar, bağışlar, kiralar, rehin eder, miras bırakır vb. Kimse kapitalistin kişi mülkiyetine dokunamaz.

Ne var ki, altını kurcaladınız mı, o kutsallığı göklere çıkarılan mutlak kapitalist mülkiyeti biçiminde görünen şey, görüldüğünden inanılmaz derecede daha iğreti bir ilişkidir.

Kapitalist işgüçlerinin ve ilkmaddelerle aletlerin sahibi midir?

Evet. İlkmadde ve aletlerle işgüçlerini kapitalist satın aldı.

Satın alma parası kimin?

Faiz karşılığı sermaye kiralayan bankerin... Parayı veren kapitalisttir. Ama para kapitalistin değildir. Paranın asıl sahibi banker, süresi gelince, (vadesi dolunca); faizle katmerlenmiş sermayesini geri alacaktır. Alamazsa, banka kapitalistin işletmesine bütünüyle haciz koyup sahip çıkar.

Hani ya, kapitalistin mutlak kişi mülkiyeti ne oldu?

Girişkinliğinin başarısına kaldı. Demek, kapitalist mülkiyeti istendiği denli MUTLAK görünsün, gerçekte içine saatli bomba konmuş bir mülkiyettir.

Aynı durumu işyeri için söylemeye hacet yok. Kapitalist kirayı aksattı mı, emlak ve arazi sahibinin eli kulağındadır. Ertesi gün, kendisi zahmet etmez; yetkili avukatını icra memuruna katıp işletmeyi hacze gönderir.

Demek, namuslu olmasına hacet yok. İşini bilen kapitalist, ne yapıp yapacak, bankerin FAİZİNİ ve emlak sahibinin İRADİNİ vaktinde ödeyecektir. Sahici girişkin kapitalistlik böylesine zor, netameli ve itici bir iştir.

Haydi faiz yılda bir, irat ayda bir olsun. Aletlerle işgüçleri hiç bekleyemezler. İşçi gün değilse, hafta başı ücretini alacaktır. Çünkü işgücünü kapitaliste şu kadara satmış, parasını henüz almamıştır. Aletleri kapat kalsınlar, olmaz. Zamanla durdukları yerde paslanır, aşınır, çürürler. İşletilmelidir ki, AMORTİSMAN yoluyla üzerlerine ödenen parayı ve değeri ürünlere aktarsınlar. Yoksa sermaye iflas eder.

Şimdi girişkin kapitalistin durumuna bakalım. Emlak ve arazi sahiplerine İrat, banka ve sermaye sahiplerine Faiz, aletlerle hammaddelere değişmez sermaye, işçiye Ücret bulmak her zaman kapitalistin başı ucunda asılı duran ve onu her gün biraz daha geniş üretim yapmaya zorlayan “Demokles’in Kılıcı”dır.

Ayrıca toplumda kapitalist her ağzını açanın rızkını boğazına koymakla kalmaz. Kapitalistin kendi ağzı ve kendininkilerin

boğazı vardır. Gene kapitalist sanayici ise, işletmesinde elde ettiği ürünleri kendisi satamaz. Daha uygunu, bir başka kapitaliste, ticaret kapitalistine mallarını teslim edip sattırmaktır. Kapitalist gerek kendi rızkını, gerekse ticaret sermayesinin rızkını karşılamak üzere bir de KÂR sağlayıp paylaşmak zorundadır.

Şöyle uzaktan bakılırsa, kapitalistlik bir çeşit hava oyununa da benzer. Emlak ve arazi sahibinden işyerini al, bankadan sermaye al, başka kapitalistlerden aletleri ve ilkmaddeleri al, yardımcı maddeleri al, işçiden işgücünü al. Hiçbiri kendi malın olmadığı halde, mutlak mülkiyetinmiş gibi harman et, para kazan. Bütün kanunlar, ahlâk, terbiye, bilim, felsefe, din, mezhep, hep seni, senin bu girişkinliğini kışkırtıp savunuyor. Ne ala memleket, değil mi?

Sistem bu olunca, millette öyle bir çeşit “havadan para kazanma” heveslisi elbet tümenle girişkin kişiler çıkacaktır. Onların hepsi de kapitalist olmaya can atacaktır. Hepsinin taptığı tek ekonomi kanunu serbest rekabettir. Kur’an’ın Tanrı buyruğu kapitaliste şu SERBEST REKABET buyruğu kadar etkili olamaz. Hep birden bütün kapitalistler; yalnız işletmeye değil, birbirlerine de girişirler. Buna “Kapitalist Sosyal Düzeni: Sermayeci İçtimai Nizamı” demişler. Rekabet toz dumanı arasında külahını kurtaran kaptandır.

Kıyasıya rekabet önünde her kapitalist her gün biraz daha işletmesini çok verimli kılmaya, bunun için yatırım yapmaya, işyerini genişletmeye mecburdur. CHP dâhileri Tekparti zamanı her sokak başına şöyle yazılı Amerikan bezleri asmışlardı: **“DURMAYALIM DÜŞERİZ!”** Bu kapitalizmin en dayanılmaz çığığıdır. Kapitalizm duramaz; ya ilerleyecek yahut düşecek, batacaktır.

Şunu hatırlatalım ki, bu söylediklerimiz gene normal Batılı kapitalistlerin 19’uncu Yüzyıldaki namuslu girişkinlikleri için böyledir. Bizim bezirgânlar öylesine hengâmelere tatlı canları-

nı hiçbir vakit atmamayı Devletçiliğimiz sayesinde pek güzel becermişlerdir. Kılıkuyruk derebeyi artığı yerli milli kapitalistlerimiz Allah'tan korkmadıkları kadar çok rekabetten korkarlar. Batılı omuzdaşları gibi sahici girişkin kapitalist olmaktan ödleri patlar. Hepsi milli piyasada birer gangster “Vur-Al”dırlar. Ölümü göze alırken vurup almayı göze alırlar. Memleket kalkınmasında Batıyı yüzyıllarca geriden izlemekte sakınca görmezler. Ve sonra milliyetçiliği de kimseye kaptırmayıp yurtseverlikten yanlarına adam yanaştırmazlar. Onun için bizimkilerden “namuslu” kapitalist pek aranmaz.

Batıda ise kapitalist denilip geçilemez. Bütün bir toplum ona bakar. Kapitalizm çağına giren ülkede bir modern KAPİTALİST SINIFI vardır. Kapitalistlerin modern toplumda SOSYAL SINIF oluşları modern ÜRETİMİ güdüşlerinden ileri gelir. Adamlar modern topluma KAPİTALİZM damgasını bıçakları hakkına vurmuşlardır. Bizimkiler gibi Devlet koltuğunda müteahhit keneler değillerdir.

Öyle gerçek kapitalist üretim yordamını gözümüz önüne getiririm. Orada dört amaç art arda sıralanır:

- 1- İrat,
- 2- Faiz,
- 3- Ücret,
- 4- Kâr.

Ve hepsinin üstünde bütün o söylenenleri sağladıktan sonra bir de öteki kapitalistlerle rekabet cöngül [cangıl] kanununa göre boğuşmak başta gelir. Kapitalist bütün o dört başlı canavar gövdeli kendi üretimi ile boğuşacaktır. Yoksa ölecektir. Böyle bir üretimin, kıt kanaat günü gününe Allah ne verdiyse üretip geçinme sistemi olan basit yeniden-üretim olamayacağı kendiliğinden anlaşılır.

Kapitalist Sınıfının Kendi Kuyusunu Kazışı

Buraya kadar anlatmaya çalıştığımız kapitalist, bir girişkinlik tutturmuştur. Kendisi de nereye varacağını kestiremeksizin, akıntıya tutulmuştur. Bindiği dalı kesen Hoca, kapitalistin yanında epey akıllı kalır. Çünkü kapitalist kendi sistemimi kuracağım diye yarattığı yaman çelişkileri her gün biraz daha büyütüp korkunçlaştırmak için elinden geleni ardına komayan bir kişidir. Kapitalistin kendi kuyusunu eliyle nasıl kazdığını, bir üretim tabanı bakımından, bir de sınıf ilişkileri bakımından gözönüne getirmek yeter.

a) Üretim Tabanında Çelişki

Modern kapitalisti bizim Antika Tefeci-Bezirgân kalıntısı sermayecilerle karıştırmayalım. Modern kapitalist dehşetli devrimcidir. Devrimin en büyüğünü mülkiyet alanında yapar. Medeniyet 7 bin yıldır Tarihöncesinin ORTAK MÜLKİYET gelenek-göreneklerini insanlığın bağrından bir türlü söküp atamamıştı. Yeryüzünde ilk defa modern kapitalist sınıfı, İlkel Sosyalizmden kalmış ortak mülkiyet izlerini, bir daha geri dönülmemesine ortadan kaldırmış ve yerine en görülmedik mutlak KİŞİ MÜLKİYETİ'ni tahta çıkarmıştır.

Modern çağda özellikle gelişen teknik üretici güçler, Kadim üretim ilişkilerinin alacalı bulacalı döküntülerini temizlemedikçe rahat edemez. Bununla birlikte, o dokunulmazlığı hiçbir Tarih döneminde bu denli kutsallaşmamış bulunan Kişi Mülkiyeti, hangi temelin üzerine oturtulmuştur?

Üretim Yordamının Sosyalleşmesi üzerine, yani, eskiden aletler de, emekçiler de kendi küçük üretim alanlarında kendi tüketimleri yahut doğrudan doğruya belirli sınıf ve zümrelerin tüketimleri için birbirinden ayrı ve epey bağımsızca çalışırlardı. Kapitalist sahneye çıkınca, tuttuğu özel işyerine o dağınık aletlerle işçilerden birçoğunu topladı. Onlar arasında ilk defa organik işbölümü ilişkileri kurdu. Bu kooperasyon (emek birliği) kapita-

list üretim yordamının üstünlüğünü yarattı. Dağınık aletlerle insanların yalnızca bir araya gelip işbölümüne göre çalışmaları bile üretimin verimini ansızın artırdı. Kapitalizmin Tarihte açtığı en büyük OLUMLU ve İLERİ yol budur. Buna üretimin yordamca sosyalleşmesi denir.

Ne var ki, bu üretim yordamı kapitalistin kendisi için en olumsuz ve ters giden zıt bir kutup yarattı. Kapitalist, Tarihte eşsiz bir dokunulmaz ve kutsal KİŞİ MÜLKİYETİ denilen tabuyu yaratmakla övünüyordu. Oysa toplumun, yani kapitalist toplumunun temeli olan üretim yordamını; Tarihin ve Tarihöncesinin en büyük Ortak Mülkiyet çağlarında dahi görülmemiş kertede sağlam ve yaygın bir sosyalleştirmeye uğratmıştır. Sosyalleştirmenin Türkçesi ortaklaştırmaktır. Toplumda her üstyapı ilişkisi gibi mülkiyet ilişkisi de üretim ilişkileriyle karşılıklı etki-tepkide bulunur. Kapitalist üretim yordamının temeli SOSYAL (Ortak) biçime sokulunca, o biçimin üzerinde yükseltilen KİŞİCİL mülkiyet ne denli ömürlü olabilir?

Tarihin her çağında olduğu gibi, er geç kapitalizm çağında da üretimin sosyalliği mülkiyet ilişkilerini etkileyecek ve kendisine uyduracaktır. Yani, kapitalistin sosyal ve sosyalist hale getirdiği üretim yordamı ister istemez kişicil kalan kapitalist mülkiyetini daha doğarken aşındıracaktı.

Olan da budur. Gördük. Kapitalist HUKUKÇA; Sermayesinin mülkiyetine sahip görünür. Ama bütün bezirgân hukuku gibi bu kapitalist kişi mülkiyeti de asıl derin ekonomi mekanizmasının gözbağcılığından öteye geçemez. Hukuk perdesinin şeffaflığı ardında en büyük çelişki sırtır: Mülk sahibi aslında kapitalist değil, son duruşmada, emlak ve arazi sahibi ile para sahibidir. Kapitalist mülkiyet ağacının kökü böyle bir uydurma saksı içinde iğretileşir. Ağacın dalları, budakları, meyveleri ise serbest rekabete açılır. Orada her kapitalistin öteki kapitalisti tepelemesi en büyük meziyet ve orman kanunu sayılır.

Böylece kapitalist daha anasından doğduğu gün sahteliği paçalarından sızan bir kişi mülkiyeti uğruna kelleler uçurur. Hayatta ilk adımı atar atmaz; en başta kendi omuzdaşları gelmek üzere, bütün kapitalistler o iğreti ve yapmalığı kutsallaştırılmakla bir türlü örtülemeyen kapitalist mülkiyetini kökünden kazımaktadırlar. Bütün uğraşları birbirlerini yemektir. Ve en sonunda, 20'nci Yüzyıla girerken, bir şeyi fark ederler. Daha fazla birbirlerini yerlerse, ortada kapitalist kalmayacağını anlarlar. Bu sefer serbest rekabeti inkâr edip, tekelciliğe başvururlar. Ama o Tekelcilik de, tek tek kapitalistlerin yerine toptan kapitalist gruplarının birbirlerini daha devleşmiş ejderhalar gibi yiyip yutmalarına yol açar.

Görüyoruz. Kapitalist sınıfı toplumun temelinde her şeyin en sonunda belirlemediricisi olan üretim yordamını sosyalleştirmekle ne yapar?

Her şeyden ve herkesten önce KENDİ KENDİSİNİN MEZAR KAZICISI olur.

b) Sınıf İlişkilerinde Çelişki

Kapitalist sınıfı yalnız aletler alanında çelişki ile kalmadı. İnsan ilişkilerinde de aynı şeyi daha keskince başardı. İlk Medeniyetin 7 bin yıl eritemediği Ortak Mülkiyetli Komuna kalıntılarını dağıttı. Biliyoruz. Komunanın soysuzlaşması insanları Köle yahut Serf olmaya götürdü. Son Barbar akınları İlk Sosyalizm geleneklerini köyde Tarikatlar, şehirde Loncalar biçiminde yaşıyordu. Kapitalist serbest işgücü bulup sömürebilmek için, bütün o soysuzlaşmış Komuna ilişkilerinden kalma Kölelik, Serflik veya Lonca üyeliği gibi bağları köklerinden kazıdı. Görünüşte bu meşhur büyük “HÜRRİYET İHTİLALİ” idi. Aslında insanı toprak mülkiyetinden veya teşkilatından kopararak ayırdı ve işgücünden başka satacak şeyi kalmamış insan, Marks'ın “Vogelfrei” (Kuş gibi hür) dediği insan durumuna soktu.

Kapitalist ilişkiler insanları görünüşte Lonca bağlarından, gerçekte eski Komuna artığı Ortak Mülkiyet ilişkilerinde uzak düşürdü. Yani, esnaf Loncanın ömür boyu sağladığı çalışma şartlarından (aletlerinden, dükkânından, pazarından) koptu. Köylü gibi o da işgücünden başka geçim aracı ve satacak şeyi kalmamış “Vogelfrei” (hür insan) oldu.

Bu iki ve daha benzeri yollardan “kuş gibi hür” kalmış “Komuna anasından göbek bağları kopmuş” insanlara, kişilere kapitalist bol keseden “KİŞİ HÜRRİYETİ” adadı. Bütün 18’inci Yüzyıl filozofları, “HÜRRİYET” hanımı öylesine telleyip pullamışlardı, öylesine örneklerle içten gelme bir kurtuluş yolu gibi göstermişlerdi ki; ona âşık olmayan baldırı çıplak kalmadı. Osmanlı şairinin dediği gibi: **“Ah! Ey didar-ı hürriyet, esir-i aşkın olduk, gerçi kurtulduk esaretten!”** (Kölelikten kurtulduk ama, bu yolda senin aşkına kul olduk, ey hürriyet gözbebeği!..)

Gerçekte âşık olunan şey; kapitaliste “bırak yapsın, bırak geçsin!” diyen serbestlikti. Kapitalist, üretim tabanında kendi mezarını kazarca yaptığı değişiklikleri, toplumun üstyapısında da becerebilmek için iktidara gelmek hürriyetini savunuyordu. Doğrusu, züğürtledikçe zalimlikleri artan Derebeyler, küçük üretmenin kendi vücudu yerine saydığı toprağa karşı olan bağlılığını ve aşkını çoktan sarsmıştı. Beride kapitalist üretim büyük ve geniş verimlilik getirmişti. Nuh yılından kalma esnaf ve köylünün geri ve yerinde sayıcı üretimini havaya uçuruyordu.

Yoksulluk ve istikrarsızlık esnaf adlı küçük üretmeni ana karında göbek bağı ile bağlandığı meşimeye benzeyen (plasentaya benzeyen) Loncaya karşı kırgınlıklara götürmüştü.

Toplumda yeni ve ileri bir üretim yordamı ortaya çıktı mı, her şeyi ve herkesi böyle yola getirir. İlkel Komunanın en son soy-suzlaşmış kalıntıları Derebeylik içinde sıkıcı bir kabuk olmuştu. Ona karşı kapitalist sınıfı “HÜRRİYET” bayrağını kaldırdı.

Bütün millet; Köylüsü, esnafı, aydını, burjuvası “Hürriyetçi” kesildi. Ufak bir saray entrikası bu gelişmeyi sonuçlandırmaya yol açtı. Temeli çoktan aşınmış, yalnız üstyapı gelenekleri ortada sürüklenen Komunada bir kral vardı. Derebeyi kralla Komuna kralı birbirinin taban tabana zıddıydı. Ne var ki, Derebeyi krallarına hâlâ “Milletin Atası” deniliyordu. Onlar da, birkaç nesil içinde dejenere olup, enayi ve hebenneka^[2] krallar durumuna düşmüşlerdi. Bütün saraylar, içinde hapsolunan Devletlileri yarı hasta, yarı deli etmişti. Burjuvazi bu durumdan yararlandı. Bir kaç köprübaşını para ile satın aldı. Büsbütün acizleşmiş derebeylere karşı SOSYAL DEVRİMLER kapısını kolaylıkla açtı.

Ancak, burjuva edebiyatında bile: “Ey hürriyet, senin adına ne cinayetler işlendi!” sözü çarçabuk yer etti. Çünkü herkes, yani her sosyal sınıf ve zümre, hürriyet denilince bundan kendi çıkarını ve durumunu iyileştirmek anlamına varıyordu. Burjuva Devrimleri yarı toprak kölesi küçük ekicilerle şehirlerdeki yarı esnaf İşçi Sınıfının motoru sayesinde işledi. Halk hürriyeti ciddiye almıştı. Hürriyetin ardında kapitalist yatabilirdi. Kapitalistin ardında ÜRETİMİN SOSYALLEŞMESİ yatmıyor muydu?

Halk (Köylüler ve İşçiler) bu inceliği bilinçle kavrayamazlardı. Ama tarihçil eğilimleri yığınlara burjuva hürriyetinin altında dişe dokunur bir şeylerin yattığını sezdirmişti. Halk, Namık Kemal’in Magosa Zindanı’nda yazdığı gibi: “Altı da birdir yerin, üstü de” diyecek durumdaydı. Altı üstünden iyi gelir diye burjuva devrimlerine gönüllü dayanak oldu.

Sonuç alınır alınmaz herkes: “Hadi bakalım, şimdi hürriyeti görelim!” der gibi oldu. Fakat hürriyet bekleyen yığınlar bambaşka gerçekçilikle karşılaştılar. Küçük ekinci, köyünde her türlü çalışma şartlarını bu sefer kapitaliste kaptırıyordu, (ekspropri ediliyordu: küçük mülkü elinden alınıyordu). İşçi Sınıfı hürriye-

[2] Hebenneka: Zeki ve becerikli olmadığı hâlde kendini öyle sanan kimse.

tin nimetlerini ummuştu. Kapitalist sömürüşünün serbestliğinden başka bir şeyle karşılaşmadı. Bunun üzerine demokratik devrimin havasıyla azıcık gözleri açılan yığınlar derinden derine hoşnutsuzlaştılar.

Böylece kapitalist kendi başına topladığı hürriyet cinlerini dağıtamayan sihirbaza döndü. Ortaçağ artığı üretimi ile köy ekonomisini kapitalizm felce uğratmıştı. Köylü Tarihöncelerindeki İkvanodonlar, Dinozorlar gibi yere düşmüş yatıyordu. Kapitalist karıncalar onun yaralarına üşüşmüş, canına okuyorlardı.

Beride kapitalizm ilerledikçe her sınıf ve zümre kapitalistlerin kendileri de başta gelmek üzere derebeyi artıkları, köylülük, esnaflık ve aydınlar boyuna aşınıyorlar, işçileşiyorlardı. Buna **Proletarizasyon** denildi. **Proleterleşmek** şiddetlendikçe, kapitalist, işyerlerinin kapısına büyük **“Yedek Sanayi Ordusu”** yığıldı. Bu aylak yığınları efendilerine: “Ya iş, ya ekmek isteriz” diye bağırıyorlardı.

İşsizlere iş bulmak kaygısı kapitalistlere bütün dünyayı çaput etme zorunu dayattı. Ancak kapitalist ülke bir tek olsa şekerle balla beslenirdi. Kimi geride kalmış, kimi öne geçen, birbirleriyle yarışır bir sürü kapitalist devletler ortadaydı. Her kapitalist devlet yeryüzünün bir bölgesini sömürge veya yarisömürge, öteki yanını “nüfuz bölgesi” durumuna soktu. Bu bölgeleri paylaşmak için kapitalist devletler arasında bölgesel yahut evrensel savaşlar, ekonomik buhranları kovaladı.

Neticede savaşlarla zayıf düşen kapitalizme karşı anayurtlarda İŞÇİ SINIFI ayaklanmaları, dünyada GERİ MİLLETLER insanları patlak vererek kapitalizmi it dalmış keçiye çevirdi.

Onun için, kapitalist sınıfının ekonomi-politika zoruyla giriştiği sosyal, politik vb. bütün üstyapı davranışları, herkesten ve her şeyden önce yeryüzünde Marks’ın deyimiyle: KAPİTALİZMİN MEZAR KAZICILARINI YETİŞTİRMEK oldu.

Geniş Yeniden-Üretim

İşte, kapitalizmin bir geniş yeniden-üretim yordamı olduğu söylenirken, kapitalizmin bütün o işaret edilen karakterleri mekânizması göz önüne getirilmelidir.

Kapitalizm öncesinde üretim gerek emekçi için, gerek onu sömüren üst sınıflar için TÜKETİM amacından öteye geçmiyordu. Bu bakımdan, insanlar aşağı yukarı tükettikleri kadarını ürettiler mi, onunla yetinebiliyorlardı. Alt tabakalar zaten kıt kanaat geçinmeye mahkûmdular. Üst tabakalar sonradan sonraya lükslerini arttırdıkları zaman, bu artan ihtiyaçlarını daha geniş bir üretim yaparak sağlamayı akıllarının kenarına bile getirmiyorlardı. İhtiyaçları arttıkça, bunu alttakilerin geçimlerini kısırak ele geçiriyorlardı. Bu yüzden zaman geliyor alt sınıflar yaşanmaz hale gelen darlıkla isyan ede ede, çevre Barbarları da araya katan fırsatlarla TARİHÇİL DEVRİMLER patlak veriyordu. Ve o bir türlü genişleyemeyen “BASİT YENİDEN-ÜRETİM” temeli üzerindeki Kadim toplum çatırdayıp yıkılıyor, Medeniyet olduğu gibi yok ediliyordu.

Tarihöncesinde sınıf farkları yoktu. Kandaşlar Komunasında üretim kendiliğinden tüketim için yapılıyordu. O yüzden yeniden-üretim ister istemez basit yeniden üretimden başka türlü olmadı.

7 bin yıllık Antika Medeniyetler çağında bir de Tefeci-Bezirgân denilen sermaye sahibi sınıf vardı. Bu sınıfta görünüşte sırf FAİZ ve KÂR peşinde koştu. Ama Tefeci-Bezirgân Sınıfı üretime karışmadı. Üretim sonunda yaratılmış nesnelere DAĞITIMI'na (değiş tokuş edilmesine) aracı oldu. Bu aracılığı yaparken bile; Pazarın kör arz ve talep kanununa oyuncak olmaktan öteye geçemedi.

O zaman ÜRETİM ilişkileri bütünüyle:

KENT Medeniyetinde; Efendilerle Köleler adlı sosyal sınıfla-

rın tüketim ihtiyaçlarını karşılamak için yapıldı.

BARBARLIĞIN Medeniyet R nesansında; Derebeylerle Serfler adlı sosyal sınıfların tüketim ihtiyaçları karşılandı.

Üretimle DOĞRUDAN DOĞRUYA ilgili olan Köle-Efendi, Serf-Bey sınıfları  tlemi güttüler. Bütün bu sebeplerle, tüketimden başka amaç gütmeyen ve teknik seviyesi küçük üretimden daha yüksek verimli bir üretim yordamı bilmeyen kapitalizmden önceki hemen bütün üretimler BASİT YENİDEN-ÜRETİM sınırlarını pek aşamadı. Basit yeniden-üretim tekrarlanmaları olarak kaldı.

Gördüğümüz gibi kapitalizm böyle midir?

Kapitalist ne kendisinin, ne işçinin ihtiyaını ve tüketimini d şunerek ona göre üretim yapmaz. Kapitalist  retim tek amaı; başkalarının ihtiyaçları için alınır-satılır nesnelere yani MATAHLAR yapmaktır. Bu durumda, kapitalist üretim temel sınırsız genişleme zorunda kalır. Gerçi kapitalizmde de toplum ihtiyaçları diye bir tüketim sınırı bulunur. Ama kapitalist, o sınırı önceden hiçbir zaman kestirip kontrol edemez. Ayrıca ihtiyaçların yarattığı tüketim sınırı, kapitalist üretim top ateşi altında her gün biraz daha genişlemek zorundadır. Yani kapitalizmde üretim genişledikçe tüketim de genişler.

Kapitalisti geniş yeniden-üretim yapmaya zorlayan Şey, kapitalist üretim yordamının vazgeçilmez Őartlarıdır. Tekrar edelim. Kapitalist ne yalnız kendi ihtiyaçlarını (K RINI), ne yalnız işçinin tüketimini (ÜCRETİ) d şunmekle kalmaz. Bütün toplum sınıflarının alını yazısını ve geçimlerini toptan üzerine almıştır.

Emlak ve arazi sahiplerine İRAT, para-sermaye sahiplerine FAİZ üretmek zorundadır. Ayrıca, rakipleri onu sıkıştırırlar. Kapitalist rekabete dayanmak için, işyerindeki aletleri ve usulleri her gün biraz daha geliştirmek,  tlemi daha verimli kılmak için gece uykularını kaçırır. Kapitalist her gün yaptığı  tlemi bir gün

öncekinden daha fazla, daha geniş yapmaya itilir.

Kapitalizmde geri gitmek yoktur. Her kapitalist işletmesi bir cehennem makinesidir. Ya daha çok üretime gidecektir yahut geri kaldığı gün iflas edecektir. Yerini tutan başka kapitalist mutlak daha öncekinden mükemmel aletler ve metotlar kullanarak daha çok ve daha ucuz mal çıkaracaktır. İşte bu üretim gidişine **Marks: “GENİŞ YENİDEN-ÜRETİM”** adını verir.

Tarihin başka hiçbir çağında kapitalizmin yaptığı geniş yeniden-üretim görülmemiştir. Kapitalizm öncesi üretiminin durgunluğu basit yeniden-üretime dayanışından ileri gelir. Kapitalist üretiminin ondan önceki basit yeniden-üretime üstünlüğü, buradan doğar. Gerçi kapitalizm plansız üretim yapmaktadır. Bu yüzden zaman zaman ekonomi ve politika krizleri ile kızılca kıyametler kopartır. Fakat bu kıyametler bile ardından büsbütün daha geniş yeniden-üretimler getirir.

Kapitalizm ile Prekapitalizmin Uzlaşmaz Zıtlığı

Basit yeniden üretim ile geniş yeniden üretimin ne olduğu üzerine bundan önceki yazılarda bir fikir edinmeye çalıştık. Araştırmamızı özetlersek şöyle diyebiliriz:

Basit Yeniden-Üretim: Prekapitalist (yani kapitalist üretim yordamından önce gelen) çağın üretim yordamıdır.

Geniş Yeniden-Üretim: Kapitalist (yani, işveren) üretim yordamının tâ kendisidir.

OSMANLI Türkiyesi düzeninin temeli 7 bin yıllık Antika medeniyetlerin temeli gibi; PREKAPİTALİST basit yeniden üretim yordamıydı.

BATI MEDENİYETİ dediğimiz düzen ise, 5 yüzyıldan beri Avrupa, Amerika ve Asya (Japonya) ülkelerinde geliştiğini gördüğümüz KAPİTALİST geniş yeniden-üretim yordamı oldu. Bu iki üretim yordamı birbirinin can düşmanıdır. Biri nerede gelişirse, ötekini mutlaka tepeler. Bunu anlamak için birkaç örnek üzerinde kısaca duralım.

Tarihte Tefeci-Bezirgânlıklar

Tarih meydandadır. Kadim Tefeci-Bezirgân düzenler nerede aşırı gelişim gösterdiyse, orada kapitalizme geçiş imkânsızlaştı.

Mısır'dan Çin'e dek uzanan DOĞU medeniyetleri buna en iyi örnek oldular. Hepsi de Tefeci-Bezirgân Medeniyetleriydiler. Hepsi, kendi çeşitleri içinde en yüksek prekapitalist üretim seviyelerine ulaştılar. İçlerinden hiçbirisi İngiltere'de görüldüğü gibi kapitalizme sıçrayıp geçemedi. Hepsinde Tefeci-Bezirgân Sermaye son kerteye dek büyüdüktan sonra, bütün Kadim medeniyetler muntazaman battılar.

Bize en yakın olan Sümer, Akad, Asur, Med, Pers hatta Grek, Roma, İslam Medeniyetlerinin kendileri gittiler, adları yadigar kaldı. Mısır firavunlarının, İran nemrutlarının mezarları olmasaydı adlarını duyan bulunmayacaktı. Aynı dönemler Hindistan ve Çin gibi, daha Uzakdoğu'nun özel ayrı ve az çok kapalı bölgelerinde; Aynı sübtropikal ırmak boyu medeniyetlerini kurdular ve aynı yoldan battılar.

İslam Medeniyeti; Roma Medeniyetinden, Hint ve Çin'deki benzer medeniyetlere dek uzanmış bütün Antika Tefeci-Bezirgân medeniyetlerine mirasçı oldu. Doğu medeniyetlerinin Batı Avrupa'ya atılan tohumlarına-köprü olarak geçit verdi. İslamlığın Tefeci-Bezirgân ilişkileri de birçok yeni ekonomi elemanları getirdi. En eski zamanların Finikeli Tefeci-Bezirgân ilişkilerinden kalitece farklı yeni bir düzene atlayamadı.

Kapitalizm ne Uzakdoğu'da, ne Yakındoğu'da doğamadı. Onun için, büyük bir çağın sonu olduğunu pek iyi sezen Hazreti Muhammed: "Hatem-el Enbiya: Peygamberlerin Sonuncusu" olduğunu açıkladı. İslamlık batarken birçok "TAVAIÛ-İ MÛLÛK" (Türkçesi Han yahut Hükümdar Tayfaları, Avrupa'daki derebeylikler, feodalite) belirdi. Medeniyet çevresindeki göçebe aşiretler Medeniyeti kapladıkları zaman kurdukları düzen hep böyle kısa ömürlü derebeylikler oldu. Avrupa'da Roma Medeniyeti yıkılırken akın eden Barbarlar aynı şeyi yaptılar: Feodalizmi kurdular.

Anadolu'da Türkler, Fransa'da Franklar, ölmüş Antika Medeniyetleri rönesansa uğrattılar. Tefeci-Bezirgânları son kerteye

dek geliştirdiler. Bu gelişimin aşırılığı ve derinliği Anadolu'da art arda Selçuk ve Osmanlı İmparatorluklarını yedi. Fransa'da Merovenjyenleri, Karolenjyenleri tıpkı öyle yedi. Kapitalizm bir türlü doğmadı.

Yakındoğu'ya nispetle Batı Avrupa'da Tefeci-Bezirgânlık köklerini daha aşırı derinliklere indiremediği halde Fransa'da bile doğrudan doğruya kapitalizme geçilemedi. Olağanüstü elverişli tarih şartları ancak Tefeci-Bezirgânlığın en az gelişmiş bu bulunduğu İngiltere'de kapitalizme atlayış sağlayabildi.

Türkiye'de ise, Tefeci-Bezirgânlık 7 bin yıl yer ve iz bırakmış olduğu için, imparatorluğu batırdı.

Niçin Tefeci-Bezirgânlık toplumca ölümlü göze alıyor da, ileri bir düzen olan geniş yeniden-üretimli kapitalizme varamıyor?

Osmanlılıkta Tefeci-Bezirgânlık Nasıl Çöktü?

Kapitalizmden önce Tefeci-Bezirgân ekonominin neden illa ki battığına en son ve klasik örnek Türkiye'dir. Türkiye'de Tefeci-Bezirgânlık gençlik, yaşlılık ve ölüm çağlarını en tipik biçimleri ile yaşadı.

Kadim medeniyetler gerçi; TEFECİ-BEZİRGÂN İLİŞKİLERİNİN ürünü oldular, ama adları üstünde; tefecilik de, bezirgânlık da bir üretim, bir üretim faaliyeti değildir. Ürünlerin ve üretmenlerin sömürölüşüydü. Kadim toplumun temeli ÜRETİM İLİŞKİLERİ daima toprağa dayanan tarım oldu.

Örneğin, İlk Sümer Medeniyeti, İlk Babil Medeniyeti ilk Mısır Firavunlar Medeniyeti gibi Osmanlılık da gençliğinde ilerici oldu. Bu ilericiliği herhangi metafizik bir düşünce veya hürriyet icabı değildi. Toprak ekonomisinden kendiliğinden denilecek kadar tabii biçimde yarattığı yeni düzenden ileri bir ekonomi doğdu.

Bu nasıl oldu?

Gerek İslam, gerekse Bizans Medeniyetlerinin son günlerinde toprak ilişkileri; toprakta çalışanların (köy üretmenlerinin) yaşayışını dayanılmaz işkence durumuna sokmuştu. Göçebe Türk geldi. Anadolu'nun ve Rumeli'nin ister İslam olsun, ister Hıristiyan olsun Selçuklu Bizanslı derebeylerini kılıcı ile temizledi. Ve temizler temizlemez ele geçirdiği derebeyi topraklarını bugün pek çok SOSYALİST ülkelere parmak ısırtacak eşitlikte çalışanlara dağıttıverdi.

Şimdi Türkiye Cumhuriyeti'nin 45'inci yıllarını kutlamakla övünüyoruz. Anayasa, sosyal adalet sözlerinden bütün parti politikacıları kırılıp dökülüyorlar. Bir zaman ağıza alınmaz sosyalizm bile Parlamenteoya dek sokuldu. Yarı Memleket Ortanın Soluna döndü.

Ne görüyoruz?

Henüz bir toprak reformu yapalım mı, yapmayalım mı kavgasını bitiremedik...

Toprak reformu ne?

Kırk yıldır "komünistliktir" diye ödleri patlatıldı.

Bugün toprak reformu denilen şey, en solcu geçinen partinin programına göre uygulansa ne yapılacaktır?

Kırk yıldır ateş pahasına çıkarılmış ve milletten resmen gasp edilmiş Türkiye topraklarını Türkiye köylüsüne parasıyla yani ateş pahasına satmaktır. Ona bile kıyışamıyoruz. Yani, Cumhuriyet kurulduğu zaman dönümü 10 liraya olan toprak bugün 10 bin lira fiyata ateş pahasına çıktı. Osmanlı düzeninde bütün Müslümanların ortak malı olan Mirî Topraklar, tapu tasarruf belgesi iken mülkiyet belgesi biçimine sokularak, kapanın elinde kaldı. Sonra, Osmanlı çağının şanını şevketini de kimseye bırakamıyoruz. Oysa Osmanlı atalarımızla zerre kadar övünme hakkını benimseyebilmemiz için, onların ne yaptıklarını anlayıp benim-

sememiz gerekirdi. Osmanlı Türkleri, Türkiye topraklarını o toprakta çalışmaya koklatmadılar. Yalnız toprakta fiilen çalışanların tasarrufuna BEDAVADAN geçirttiler.

İşte Osmanlılığın gençlik çağı ve ilericiliği dediğimiz şey budur. Böyle köklü bir toprak devrimi yapan Osmanlı Türkiyesi ilk günlerinde Kadim çağların en çiçeklenmiş, en adaletli, en insan-cıl düzenlerinden birini yaşadı.

Gel zaman git zaman ilk idealist Osmanlı İLP'leri (Gazileri: Şövalyeleri) ele geçen Osmanlı topraklarında yerleşip oturuklaşınca, açılan ticaret yolları üzerinde bezirgânlık ve tefecilik alabilmesine gelişti.

Gittikçe daha zengin Parababası kesilen Tefeci-Bezirgânlar, başta Padişah gelmek üzere bütün Gazileri savaş yapacaklarına keyif çatmaya, “bina ve zina” yapmaya, borçlanmaya alıştırdılar. Borcun altından kalkamayan devlet, en sonunda Müslümanlar Hazinesi adına kontrol ettiği toprakları para-babası Tefeci-Bezirgânlara teslim etti. Bu Şeriata yani Allah'ın emrine aykırı olarak, dinsizce yapılan millet topraklarını kişilere aşırma usulüne “MUKATAA: KESİM” Düzeni dediler. Kesim toprakları (hiçbir zaman hiç kimseye mülk olarak verilemediği halde, bunu herkesten önce Allah yasak ettiği halde) “MALİKÂNE” diye ömür boyu kesimcilere sözde “kiralandı.” Gerçekte ufak bir “muaccele” (acele getirilmiş) adlı para karşılığı olarak bedavadan ucuza satıldı.

Allah'ı aldatmak, Mirî Toprağı yani milletin, şeriataın toprağını kişilere aktarmak Müslüman dinine aykırı bir zındıklıktı. Onu yapanların katledilmeleri vacipti. Ama yapanlar Tefeci-Bezirgânlarla paşalar ve beyler, hocalar ve efendilerdi. Bu üst tabakanın taş elinde koz elindeydi. Aralarında anlaşınca “işki kitabına uydurduverdiler”. Hâşâ, dediler, hiç Müslüman Malevinin toprakları kişilere mülk olarak satılır mı? Bunu yapamayız. Satış yapmıyor, bedeli kısmen peşin alınmış “kiralama” yapıyoruz,

“mukataa” yoluyla hazineye para sağlıyoruz yahut “VAKIF” adıyla toprakları Allah’a adıyoruz. Bunu söylemekle Allah’ı aldatıklarına inandılar.

Bildiğimiz gibi, gerek “Malikâneler”, gerek “Vakıflar”, gerekse ona benzer toprak ve mülk tahsisleri, tefvizleri Müslümanların Malevinden aşırıldılar. O büyük çiftlikler ilkin mukataacıya “kaydı hayatla” (yaşadığı sürece) bağışlandı. Sonra, bir daha arayan soran bulunmadı. Çünkü arayacak olanların kendileri artık Türk, Müslüman din yahut dünya derebeyleri olmuşlardı. Kendi kendilerini Tanrı mahkemesine verip dava açamazlardı ya... İş “ruz-i mahşer”e (kıyamet gününe) kaldı.

Balık baştan kokmuştu. Alttaki ufak ekinci, çalışan köylüler alinteriyle bayındırlaştırdıkları topraklarda köle durumuna düştüler. Koca Osmanlı toprakları malikâne, vakıf vb. adlarıyla, babalarından miras kalmışça, Derebeyleşmiş sınıfın eline geçti. Çapulculuk üstün geldi.

Hâlâ bugün bile; bir uyuz ferman gösterene Cumhuriyet kanunları büyük büyük toprakları ve çiftlikleri, babalarının malıymış gibi bağışlamakla “Modern Batı Medeniyeti”ni uyguluyorlar.

Bu gidişin sonucunu hepimiz az çok biliyoruz. Osmanlı İmparatorluğu’nda eski bezirgânlar ve tefeciler yıgdıkları paralarla kitabına uydurup Mirî yahut şahsi toprakları, var yahut yok pahasına ellerine geçirdiler. Bu ne demektir? Açıkça dünkü Tefeci-Bezirgân vurguncularla, dünkü ülkücü fisebilillah yeryüzüne Şeriat yaymak için kılıca sarılmış İpler, Gaziler derebeyleşmişlerdir.

İlk Osmanlı toprak devrimi üzerine kurulan tarım ekonomisine “DİRLİK DÜZENİ” denildi. Orada eşitçe ve adaletli bir asayiş altında küçük ekincilik yapan az çok mutlu “ÇİFTÇİLER” yaşıyordu. Derebeleşmenin son günlerinde Türkiye Batı kapitalizmi ile karşılaştı. Karşılaşır karşılaşmaz Tefeci-Bezirgân ekonomi

güneşi gören kar gibi erimeye başladı. Padişahlık, yabancı kâfir orduları önünde bozgun üstüne bozguna uğruyordu. Buna karşı direnmek istedi. İşi incelemek üzere bilenlerden raporlar, layihalar topladı. Üçüncü Selim'e verilen layihalarda anlatılan toprak ekonomisinin üretmenlerine "yerlerin esiri" adı veriliyordu.

Böylece güzelim örnek Osmanlı "Dirlik Düzeni" İlp'lerin bir zaman yıktıkları Bizans Tekfurları gibi, insafsız bir sürü derebeylerin eline geçti. İlk zamanlar toprak devrimi ile bir ekonomi rönesansı yaratan Osmanlı toprak ilişkileri ve toprak düzeni; kaşarlanmış, damar sertliğine uğramış, taşlaşmış, ölüm döşeğinde yatalak bir çökücü düzen durumuna girdi. İşte Tefeci-Bezirgân ilişkilerin bir ülkede aşınca gelişmesi ve o gelişmenin kaçınılmaz sonucu bu oldu. Burada artık daha ileriye gitmek, daha verimli ve geniş bir ekonomi düzenine ulaşmak olamazdı. Yani kapitalizme o derebeyleşmiş toprak düzeniyle geçmek imkânsızdı. Ancak gerisin geriye gidilebilirdi.

Kapitalizm Prekapitalizmi nasıl çökertir?

Yeryüzünün neresinde geniş yeniden-üretim düzeni olan modern KAPİTALİZM geliştirse, orada basit yeniden üretim düzeni olan prekapitalizm kökünden kazınmaya başladı. Çünkü bu iki düzenin daha tarifleri yapılırken görüldü. Prekapitalist üretim, TÜKETİM amacı egemen olan bir sistemdir. En büyük ve geniş ölçüde Kadim üretim alanı toprak ekonomisine düşüyordu. Yani tüketim sistemi içindeydi. Tefeci ve Bezirgân Sermayenin pazara çıkardığı matahlar büyük çoğunluğu ile ilkin sırf ÜRÜN olarak üretilmişti. Tefeci-Bezirgânlık, gerçi medeniyetlerin çimentosu idiler, ama o çimentonun bağladığı büyük ÜRETİM taşları tüketim amacıyla, ürün üretimi yapıyordu.

Kapitalizm birden bire üretimi ele alıp bütünüyle altüst etti. Kapitalist üretimde ürün değil, yalnız ve sırf satılıp alınacak MA-

TAHLAR elde edildi. Basit yeniden-üretim birden bire GENİŞ yeniden-üretim oldu ve bu yüzden kapitalist dünyası yıldırım çabukluğuyla üretilip her yanda dağlar gibi yığılan bir matahlar toplumu durumuna girdi.

Yalnız, ürünün matah olması sanılabileceği gibi basit bir değişiklik değildir. Ürünün matah olması basit yeniden-üretim yordamının inkâr edilmesidir. Kapitalizm ürünleri matahlar biçimine soktuğu anda ve soktuğu yerde; bütün prekapitalist üretim yordamını kökünden kazıyıp havaya uçurmuştur. Kapitalizm basit yeniden-üretimli prekapitalizmi yok eder derken bunu anlamalıyız. Her toplumun temeli üretim olduğuna göre; prekapitalist üretimin yerine kapitalist üretimin geçişi bir toplumun bütünüyle tepeden tırnağa altüst olması demektir. Onun için tarihte sosyal devrimcilik kapitalizmin icadıdır (sosyalistlerin değil.)

Ne var ki, bu ekonomik ve sosyal devrimcilik ancak klasik serbest rekabetçi, yani ilerici ve gürbüz çağdaki kapitalizm için doğrudur.

Batı Avrupa'da ilkin İngiltere, sonra Fransa ve öteki Kara Avrupa ülkeleri, kapitalist üretim yordamını doğurur doğurmaz bütün prekapitalist üretim yordamlarını top ateşi ile bastırdı. Kapitalizmin egemen olduğu şehirlerden prekapitalist üretimi ücra köylere doğru sürdü. Köylerde bile egemen üretim ilişkilerini kapitalist yordamına soktu. Köydeki kapalı ve "doğal" denilen köy ekonomilerini, şehirde "Ortaçağcıl" denilen kapalı esnaf loncalarını kırıp parçalayarak kapitalist pazarına açtı.

Köylü ve esnaf kapalı ekonomilerinin yok edilmesi her kapitalist ülkenin gelişim kertesine göre değişti. En ileri İngiltere'de derebeyi artığı sınıflar bile bütünüyle Lordlar haline getirildi. Daha geri ülkelerin kıyısında köşesinde yer yer (loncalar ve "doğal köy ekonomisi" değilse bile) hâlâ fakir küçük ekonomili geri köylü ve esnaf üretimleri sürüp gitti ve sürünüp gidiyor. En ileri kapitalist ülkede bile tarım ekonomisi sanayi üretimine nispetle

bir hayli geri kaldı. Ama bütün bu kalıntılar ve sürünüp gitmeler kapitalizmin mantığı sonucu değildiler. Kapitalist sınıfı geriliği göze alarak derebeyi artıkları ile uzlaştığı için böyle oldu. Tek başına halk yığınlarına egemen olamayan işveren sınıfı, emlak ve arazi sahiplerini (ağaları, beyleri) halka karşı kendisine yardımcı yapmak zorunda kaldı.

Kendi anayurdu dışına matahlarını süren kapitalist üretim, oralarda dahi ekonomi ilişkilerini bire dek kırıp geçirdi. Örneğin Türkiye’de, Hindistan’da, Çin’de; Batı kapitalizmi ile yüzyıllardır süren ekonomik ilişkiler hep kapitalist matahlarının yayılım ateşi önünde prekapitalist ekonomileri (küçük esnaf ve köylü ekonomilerini) darma duman etti. Böylece yeryüzünün geniş bölgeleri sömürge yahut yarıömürge durumuna girdi.

Yukarıda tarihten ve belirli ülkelerden aldığımız birkaç örnek kapitalist ekonominin nasıl prekapitalist Tefeci-Bezirgân ekonomisine can düşmanı olduğunu göstermeye yetebilir.

Prekapitalizm ve Kapitalizmin Kaynaşması

İslam Marks'ı İbn-i Haldun gibi, onun öğrencileri olan Osmanlı tarihçilerimiz de; her "Devleti" (Toplumu) insana benzetirler. Onlara göre kişinin ömrü ortalama 100 yıldır. Toplumlarda o kadar yaşarlar ve sonra doğdukları gibi ölürler. Bu görüş Antika medeniyetin gerçekliklerinden alınmıştır. Aşırı yorumlara kaçılmazsa, derin bir anlam taşır.

Tefeci-Bezirgân Antika medeniyetler gibi, Modern Kapitalist medeniyetinin de öyle bir ilerici gençlik çağı, bir gerici yaşlılık ve çöküş çağı vardır. Osmanlı Türkiyesi'nin ilk yüzyılları, Tefeci-Bezirgân medeniyetinin; Ortaasya'dan gelen göçebe Türk gençlik aşısı ile rönesansı, sosyal diriliş oldu. Tarihin belirli bir kesiminde insanlığın ileriye doğru gidişini ve gelişimini sağladı. Son yüzyıllarda aynı Osmanlı toplumu bütün benzerleri gibi derbeyleşti, kemikleşti, taşlaştı, fosilleşti ve çöktü.

Bu evrimi kapitalizm de tıpkı tıpkısına yaşadı. 19'uncu Yüzyıl kapitalizmi serbest rekabetçi demokratik gençlik çağını başardı. Harikalı büyük sanayi ile görülmedik ileri gelişimler sağladı. 20'nci Yüzyıla gelir gelmez, Kapitalizm kendi diyalektik inkârını yaptı; serbest rekabetçiliği inkâr edip, tekelci Finans-Kapitalizme döndü. Finans-Kapital demek, birkaç ulu şirket ve ban-

kanın bir ülkede bütün ekonomi, politika, kültür vb. ilişkilerine egemen olması demektir. O yüzden 20'nci Yüzyılda ilerici kapitalizmin yerini gerici Emperyalizm tuttu.

Tekrar edelim. Modern toplumda kapitalizmin emperyalizm biçimine soysuzlaşmasına benzer bir gidiş Antika medeniyetlerde de görüldü, ilk dünya ticaret yollarını açan bezirgânlık ileri bir hamle yarattı. Rönesans çağları açtı. Sonra Parababaları, Tefeciler ve Bezirgânlık topraklara el attılar. Toprak beyliğine dönerek toprak ekonomisini boğdular. O zaman her türlü ticaret, politika, askerlik gelişimi kaskatı Derebeyi kabuğu içinde boğuldu.

Batı Avrupa kapitalizmi 19'uncu Yüzyılın ilerici ve girişkin SERBEST REKABET kapitalizmini yaşarken, Türkiye Kadim medeniyetlerin ölüm çağlarında içine düştükleri kaskatı derebeyleşme döneminde bunalıyordu. Onun için 19'uncu Yüzyıl boyu Türkiye'de BATILILAŞMAK, açık Türkçesi: KAPİTALİSTLEŞMEK uğruna yapılan her girişkinlik boşa gitti.

Neden?

Çünkü Avrupa'dan karga kıyafeti frak yahut saksagan kılığı smokin satın alınıp Türkiye'ye nasıl sokulursa, kapitalist ilişkileri de tıpkı öyle oldukları gibi Avrupa'dan Türkiye'ye İTHAL edilebilir, sanıldı.

Oysa bir sosyal düzen önce alınır satılır matah değildir. Sonra, Batı kapitalizmi matahlarını bile Türkiye'ye satarken birçok süzgeçler koymuştur. Kapitalist sosyal düzeni Avrupa'dan ithal edeceğimize göre; ancak Avrupa'nın bize İHRAÇ edilmesini uygun göreceği alanda ve müsaade edeceği biçimde memlekete sokabilirdik. Bundan daha kötüsü de vardı. Bizim derebeyleşmiş kafamız ithal malı sandığımız Batılılaşmanın değeri üzerinde hiçbir ayırım ve seçim yapacak durumda değildi.

İşte bu şartlar altında Prekapitalist ekonomimiz üzerine Kapitalist ekonomiyi aşılacak istedik.

Avrupa ise, bize istediğimizi değil, kendi istediğini ithal etti. Batı'nın istediği şeydu: Batı kapitalizmi için Türkiye, Sultan ve avanesi denilen çobanların güttüğü bir sağmal maldı. Türkiye ineği en iyi biçimde en az masrafla sağılmalıydı. Alınan sütün kaymağı Avrupa'ya götürülmeliydi, arta kalan ayrıntı yerli Tefeci-Bezirgân ağa paşalara ve beyefendilere bahşış olarak sadaka verilmeliydi.

Kırım Savaşı'nda sırtüstü düşen Osmanlı yardım dilendi. Türk milletini inek sağarca sağacak olan Batı kapitalini yalvararak çağırıldı. Batılılar Türkiye'ye Finans-Kapital gönderdiler. Yani, Türkiye'de sanayi kurmak şöyle dursun, kurulmuş sanatları yok ettiler. Gönderdikleri Finans-Kapitaline o zaman "İSTİKRAZ" (yani ödünç alıp verme) deniliyordu. Finans-Kapitalin şimdiki adı "DIŞ YARDIM" oldu. İster Batılı dostlarımızın "YARDIMI", ister yabancı banka ve finans gruplarının "ÖDÜNCÜ" diyelim, hepsi bir kapıya çıktı. Her iki adın altında yatan gerçeklik, Türkiye'yi sıhhatli, gülbüz bir üretimci refahtan uzak tutmak, Avrupa'nın ağır faizler çektiği bir hammadde ve pazar olarak ihtiyat sömürgesi yapmaktı.

Onun için, 19'uncu Yüzyıl ortasında bile (yani, Batı henüz serbest rekabetçi iken) Türkiye'ye serbest rekabetçi ve ilerici bir sanayi gönderilmedi. Gönderilemezdi. Çünkü Avrupa'da birbirini yiyen rakip kapitalistlerin Türkiye'de kendilerine rekabet edecek bir kapitalizm yetiştirmeleri intihar olurdu.

20'nci Yüzyılda kapitalizm tersine döndü. Ama bu dönüş bizim yüzümüze geldi. Dünya kapitalizmi Finans-Kapital adını alan büyük banka ve şirketlerle toprak ağalarını domuz topu haline getirdi. Avrupalı "büyük dostlarımız" o Finans-Kapitalistlerin devleti olan Emperyalizmdi. 19'uncu Yüzyılda bile Batılı kapitalizm bize yalnız tekeli Finans-Kapitalizm yollamıştı. İmtiyazlı borçlandırmalar yoluyla Türkiye'yi kul köle etme yordamını toprağımıza yerleştirmişti.

Türkiye’de böylesine açık bir köleleştirme oyununu anlayacak “ADAM” yok muydu?

İşte burada hâlâ devletçi geçinen bizim “ideolok”ların kalpazanlıkları önümüze çıkıyor. “Kadrocu” denilen kapıkulu kılıkuyruklarının “ADAM” anlayışlarıyla yüz yüze geliyoruz.

Onlara göre Türkiye’de Cumhuriyeti kim kurdu?

Bir “TEK ADAM” kurdu...

Kim geliştiriyor?

Gene bir “İKİNCİ ADAM”...

Türkiye’de Sosyalizm niçin baltalanıyor?

Çok basit: Bir tek adam (bir “fikir adamı” yahut “örgüt adamı”) bulunmadığı için baltalanıyor.

Eğer bir kavarak^[3] atar gibi sesli slogan atan “ADAM” ortaya çıksaydı, Türkiye çoktan sosyalist olurdu!.. Vb...

Oysa, Tarihin tek adamdan kahramanla güdülür görüldüğü anlarında bile; tek adamın adam olabilmesi için, toplumda ve dünyada onu adam edecek bir eğilimin bulunması gerekir.

Batılı dostlarımız Türkiye’yi sömürgeleştirecek tuzağı içeri-de dışarıda elbirliğiyle kurarlarken, Türkiye’de bunu anlayacak “adam” var mıydı, yok muydu?

Böyle bir soruyu açmak bile bir düşünce öne sürmek değildir. Olsa olsa düşünce kıtlığını sömüren pisipisine küçükburjuvaca “adam” kuruntularına kapılıp düşünce onanizmi [mastürbasyo-

[3] Kavarak: Avarak-Kavarak oyunu: Çocukların iki gruba ayrıldığı ve bir grubun olduğu yerde durması ve diğer grubun o gruptan ayrılıp uzak bir yere (zor bulunabilecek bir yere) gidip saklanmasıyla oynanan bir oyun. Ebe grup, saklanan grubu aramaya başlar; bulamayınca saklanan grup “Avarak-Kavarak” diye seslenerek ebe grubun kendilerini bulmasına yardımcı olur; oyun böylece devam eder. Saklanıp da “Avarak-kavarak” diye seslenen grup seslendikten sonra kolayca bulunmamak için yer değiştirir. Ve sonunda saklanan grup zor da olsa bulunur, bu kez de saklanma sırası diğer gruba geçer.

nu] yapmaktır.

Adam olsa onu kim “adam yerine kordu”? Geçtik Padişahlık çağını, şu Cumhuriyetin 45’inci yılında adam yok mu? Batılı Finans-Kapitali önünde her gün kaç taklak atıyoruz?

Osmanlı borçlarından kat kat aşırı borçlar batağına girtlağa dek boğulmuşuz. Osmanlı hiç değilse erişemediği Mısır gibi, Cezayir gibi, Aden gibi topraklara Batılı kapitalistlerin gizli açık üs kurmalarını önleyemiyordu.

Biz bugün avuç içi kadar her yerini gördüğümüz Türkiye’ mizi yabancılara öldürücü üs yapmadık mı? Bu üsleri savunan “adamlar” iktidarda değiller mi? Üslere karşı olanlar (hatta göğüslerinde bol bol sosyalizm etiketi, nişanı, rütbesi taşıyanlar bile) bir araya gelebiliyorlar mı?

Hepsi kendi burnunun doruğunda birer küçükburjuva PAPA’sı!

Demek Türkiye’ye Batının sanayici kapitalizmi yerine faizci Finans-Kapitalizmini sokmasında kişilerin, “adam”ların rolünü aramak hebennekalığı boşunadır. Burada dün ve bugün rol oynayanlar ne “adamlar”dır, ne de tesadüflerdir.

Türkiye’nin 19’uncu Yüzyıldaki sosyal yapısı başlıca etkendir. O yapı, Antika Tarihin ölüm çağına girmiş medeniyetlerinde her şeyi (bu arada en dahi veya kurnaz adamları da) kısıvrak derebeyi ağları içinde bağlayıp soysuzlaştırmış olan TEFECİ-BEZİR-GÂN ekonomisiydi. Tefeci ağa kendisini bizde “EŞRAF” (şerefli kişiler) sayıyordu. Vurguncu bezirgân bizde kendisini “AYAN” (İri Gözler: Ortaçağ’ın Gözbebeği) durumuna getirmişti.

Öyle bir ekonomik ve sosyal sınıf yapısı bulunan Türkiye’nin “şerefli gözleri” Eşraf ve Ayanı Batı’nın ilerici geniş SANAYİ ÜRETİMİ’ni göremezdi.

Yerli milli bezirgânlarımız ancak Batı’nın ticaret sermayesine KOMPRADORLUK (acente bezirgânlık) yapabilirlerdi. Yerli milli tefecilerimiz Batı’nın yalnız banka şirketlerine ajanlık ve

aracılık yapabilirlerdi.

Türkiye'nin ekonomisine ve politikasına böyle soysuzlaşmış TEFECİ-BEZİRGÂN sınıflar egemendi. Tefeci-Bezirgânların iğrenç ve haince dalaverelerine şanlı şevketli devletin sırmalı rütbeli “BÜYÜK ADAMLARI” paravanlık ediyorlardı. O büyük adamlardan derleşik idareler ve başkanlıklar ortalıkta kuş uçurtmuyorlardı. Kendilerinden başka “ADAM” mı gezdirirlerdi?

Osmanlı toplumunda Müslümanlık dininin haram saydığı ve dünyada ahrette suç olarak ateşte yakmak istediği TEFECİLİK (Kur'an'daki adıyla RIBA) almış yürümüştü. Köylünün, esnafın kanını sülük gibi emen tefecilik “ŞEREF” sayılıyordu.

Batılı büyük şirketler büyük banka ve finans grupları Türkiye'ye gelince ne yapıyorlardı?

Milyonluk ölçüde faizcilik, tefecilik, vurgunculuk imtiyazları sağlıyorlardı. Böyle bir sistemi Türkiye'de temsil eden Batı Finans-Kapitali parayla, mevkiyle ve başka çıkarlarla satın aldığı Devlet ulularımıza ve tefeci ağalarımıza; dünyanın en büyük, “EN ŞEREFLİ” gücü gibi görünecekti. Türkiye'de bezirgân tefecilik, eşraflık (yani şerefliğin şereflisi) sayılmıyormuydu?

Yerli tefecinin kendisinden büyük yabancı tefeciye kendisinden daha büyük şerefli kişi sayması ve onu bir üstinsan gibi Türkiye'de karşılayıp baş tacı etmesi olağandı.

Hâlâ Amerikalının hot sosyemizdeki dayanılmaz şirinlik muskası salon bebelerimize giydirilen kovboy kılığında mı geliyor sanıyoruz?

Bir Ankara Konferansı'nda^[4], Tefeci-Bezirgân sermayemizle

[4] Türkiye'de Kapitalizmin Gelişmesi Üzerine (Konferans): Hikmet Kıvılcımlı'nın Ankara'da 1967'de Fikir Kulüpleri Federasyonu (FKF)'de verdiği Konferans. Bu Konferans'tan özetler; Sosyalist Gazete'sinin 30.05.1967 tarihli 5'inci ve 20.06.1967 tarihli 6'ncı sayılarında yayımlanmıştır. (Yayınevinin notu.)

yabancı Finans-Kapitalin kaynaşmasını; bir Fizik olaya benzetmiştik. Fizik olay, radyoda dalgaların ilişkisiydi. Biliyoruz. Dünya atmosferimiz her uzunlukta dalgalarla doludur. Radyomuz ancak bizim onu düğmesiyle ayarladığımız uzunluğa uygun gelen dalgaları alır, gelmeyenlere karşı sağır kalır. Uygun dalgayı almaya Fiziksel REZONANS denir. Bizim Tefeci-Bezirgânlığımızla Batılı Finans-Kapital arasında böyle bir rezonans oldu.

Batı kapitalizmi gençlik çağında iken Türkiye'nin yatalak Tefeci-Bezirgân düzeni Kapitalizme karşı hiçbir rezonans göstermedi. İlerici serbest rekabet kapitalizminin dalgası Türkiye'yi hiç ilgilendirmedi.

20'nci Yüzyıla geldik. Kapitalizm; iratçı, Monopolcü Finans-Kapital egemenliği biçimine girdi. Bu, kapitalizmin ölüm döşeğine yatış çağı oldu. O zaman bizim yatalak Tefeci Bezirgân düzenimiz, Finans-Kapital adlı tekeli yatalak sermaye ile tam rezonans haline girdi. Birbirlerine denk düştüler.

Halkımızın bir deyişi vardır: "Hacı hacıyı Arafat'ta, it iti kafatta bulur!" der. 20'nci Yüzyılda kapitalizmin derebeyleşmesi demek olan Finans-Kapital ile Tefeci-Bezirgânlığın derebeyleşmesi demek olan Osmanlı toplumu hemen can cana, baş başa kuzu sarması oldular. Ve bu eşleşmeden bizim "KARMA EKONOMİ" dediğimiz sistem dünyaya geldi.

O anormal evlenmenin sonucu ortaya ne doğdu?

Bugünkü kısır düzen.

Düzenin kısırlığını anlatmak için doğadan örnek alabiliriz. Atla eşeğin çiftleşmesinden katır doğar. Katır belki attan ve eşekten dayanıklıdır. Ama doğurması kıyamet alameti sayılır. Çünkü doğuramaz.

Bugünkü sıkıntılarımız, hep doğuramayışın sancılarında, yaratamayışının mutsuzluğunda toplanıyor. Sanayi kuruyoruz, Köyden şehre akın eden işsizlerimizin yarısını yabancı ülkelerin

esir pazarlarına ucuz işgücü olarak sürüyoruz. Okullar açıyoruz: Yüksek tahsilli uzmanlarımız Devlet kapısında 500 lira maaşı bulamazken, Almanya’da 2500, Amerika’da 5000 lira aylığı görünce, ardına bakmaksızın anayurdunu bırakıp sırta kadem basıyor.

Halkımız, çökkün Roma İmparatorluğu’nda her sabah eşiğine yüz sürdüğü zenginleri; “EKMEK ve SİRK” çılgılığı ile selamlayan ayaktakımına döndü; “İŞ ve MAÇ!” diye inleye inleye bezirgân partilere oy davarlığı ediyor. Yurdumuz, yarım yüzyıl önce kan dökerek kazandığı bağımsızlığını; Amerikan mandası taraftarlarına karşı nasıl savunulabileceğini kestiremiyor.

İşte, Türkiye’deki toplumun bilincine çıkarılması gereken kördüğüm bu kısır katırlıktır. Daha açık konuşmamız isteniyor mu?

